

ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษา กับภาพตัวแทนบุคคลพันโท ในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโท ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย¹

นครินทร์ ลำเภพล

ศิริพร ภักดีผาสู

รับบทความ: 11 มีนาคม 2563

แก้ไขบทความ: 20 เมษายน 2563

ตอบรับ: 23 เมษายน 2563

ออนไลน์: 19 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนของบุคคลพันโทในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ผลการศึกษาพบกลวิธีทางภาษา ได้แก่ การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำ การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบขัดแย้ง การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล การใช้อุปสรรค การใช้อนุโลม การอ้างคำกล่าวบุคคลพันโท การอ้างคำกล่าวบุคคลที่น่าเชื่อถือ และการใช้สื่อบทเพื่อสื่อภาพตัวแทนบุคคลพันโท ภาพตัวแทนบุคคลพันโทที่พบมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ภาพตัวแทนด้านบวก ได้แก่ บุคคลพันโทเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูทักษะอาชีพอย่างดี บุคคลพันโทเป็นผู้ที่กลับตัว

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและภาพตัวแทนบุคคลพันโทในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทในสื่อสาธารณะ” ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลับใจแล้ว บุคคลพ้นโทษบางส่วนไม่ได้กระทำผิดโดยสันดาน และบุคคลพ้นโทษบางส่วนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต ส่วนภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษด้านลบ ได้แก่ บุคคลพ้นโทษเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต บุคคลพ้นโทษเป็นผู้มีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำ บุคคลพ้นโทษเป็นผู้มีประวัติการกระทำความผิด บุคคลพ้นโทษเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูที่ไม่มีประสิทธิภาพ และบุคคลพ้นโทษเป็นบุคคลที่น่าหวาดกลัว ข้อค้นพบนี้ทำให้เห็นได้ว่า แม้ในวาทกรรมข่าวสนับสนุนบุคคลพ้นโทษก็ยังคงมีการนำเสนอภาพในด้านลบแฝงมาด้วย การนำเสนอภาพตัวแทนนี้มีส่วนตอกย้ำอคติที่มีต่อบุคคลพ้นโทษและอาจมีผลกระทบต่อนโยบาย “คืนคนดีสู่สังคม” ของภาครัฐ

คำสำคัญ วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ภาพตัวแทน บุคคลพ้นโทษ

The Relationship between Language and the Representations of Ex-Convicts in Supportive Discourse in Thai Newspaper

**Nakarin Sampaopon
Siriporn Phakdeephassook**

Received: March 11, 2020

Revised: April 20, 2020

Accepted: April 23, 2020

Online: June 19, 2020

Abstract

This article aims at analyzing the relationship between language and representations of ex-convicts in supportive discourse in Thai newspaper by adopting the framework of Critical Discourse Analysis (CDA). The analysis reveals that various linguistic strategies, including using lexical selection, using lexical collocation, using contrastive sentence structure, using cause and effect sentence structure, using metaphors, using presupposition, citing the ex-convicts and reliable sources and creating intertextuality, were adopted to construct both positive and negative representations of the ex-convicts. The positive representations include representing ex-convicts as persons who have undergone reliable rehabilitation and skill training, as repentant criminals, as those without criminal inborn trait and as persons who are successful in their lives. As for the negative ones, ex-convicts are represented as underprivileged persons who are objected by the society, as people who tend to repeat the

same mistakes, as those with criminal records, as persons who have undergone inefficient rehabilitation and as terrible and dangerous people. The findings indicate that even in supportive discourse, ex-convicts are negatively represented. Such representations re-emphasize the bias against ex-convicts and may unfavorably affect the governmental policy entitled “Returning the good people to the society.”

Keywords: Critical Discourse Analysis, Representation, Ex-convicts

1. บทนำ

“บุคคลพ้นโทษ” หมายถึง ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน ในกรณีที่ได้รับการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษจำคุก ได้รับพระราชทานอภัยโทษ และการปลดปล่อยเมื่อจำคุกครบกำหนดตามคำพิพากษาของศาล (กรมราชทัณฑ์, ม.ป.ป., อ้างถึงใน สิทธิภา โลจายะ, 2554, น. 15) อย่างไรก็ตาม แม้คนเหล่านี้จะพ้นจากการคุมขังแล้วแต่ก็ยังได้รับผลกระทบของการถูกจองจำ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gresham Sykes เรื่องผลกระทบจากการถูกจองจำ ที่เชื่อว่าผู้กระทำผิดจะได้รับผลกระทบทั้งขณะต้องโทษและหลังพ้นโทษหลายด้าน ซึ่งสิทธิภา โลจายะ (2554, น. 22) ได้สรุปผลกระทบด้านสังคมไว้ว่า “ทัศนคติของคนในสังคมไทยโดยส่วนใหญ่ที่มีต่อผู้พ้นโทษ หรือผู้ที่ได้รับโทษจำคุกจะมีทัศนคติในแง่ลบ ซึ่งผลของทัศนคติดังกล่าวได้กลายมาเป็นตรบาปให้แก่ผู้พ้นโทษที่ต้องแบกรับเป็นมลทินติดตัวพวกเขาตลอดไปแม้ว่าพวกเขาจะเคยได้ชดใช้กรรมที่ก่อขึ้นมาแล้วก็ตาม” อาจกล่าวได้ว่า การได้รับโทษจำคุกไม่ได้เป็นเพียงบทบาทหนึ่งในการลงโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น เพราะแม้จะสิ้นสุดโทษตามกฎหมาย แต่โทษจำคุกก็ยังส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตหลังพ้นโทษด้วย

เมื่อบุคคลพ้นโทษยังคงประสบปัญหาเรื่องการกลับเข้าสู่สังคม ในปี พ.ศ. 2553 กระทรวงยุติธรรมจึงได้ริเริ่มโครงการคืนคนดีสู่สังคม มีวัตถุประสงค์โดยสรุป ได้แก่ เพื่อช่วยเหลือบุคคลพ้นโทษเรื่องการเข้าถึงแหล่งงาน การปรับตัวเข้าสู่สังคม และการกระตุ้นให้สังคมปรับเปลี่ยนทัศนคติ ภาพลักษณ์ และความรังเกียจที่มีต่อบุคคลพ้นโทษ รวมทั้งมีการยอมรับและเปิดโอกาสให้บุคคลพ้นโทษกลับเข้าสู่สังคมปกติได้มากขึ้น (ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2556, น. 19–20)

เมื่อพิจารณาหนังสือพิมพ์พบว่า ปรากฏข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการคืนคนดีสู่สังคมจำนวนหนึ่ง เช่น การแถลงนโยบายหรือกิจกรรมการช่วยเหลือบุคคลพ้นโทษ บทสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง หรือข่าวสารการช่วยเหลือบุคคลพ้นโทษรูปแบบอื่น จึงอาจนับได้ว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่น่าจะช่วยให้เห็นนโยบายคืนคนดีสู่สังคมบรรลุวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณา

เนื้อความอย่างละเอียดกลับพบว่า ข้อเขียนเหล่านี้มีบางแง่มุมที่ไม่อาจนำไปสู่การแก้ปัญหาที่สมบูรณ์แฝงอยู่ด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ก) อดีตขุนโจร ‘ไซ่หมุก’ กลับใจ อาสาป้องกันผาถวายเป็น ‘ในหลวง’

(มติชน 21 เม.ย. 2555)

(ข) มือเปื้อนบาปปั้นบุญสร้างทุนเมื่อพันโท

(ไทยรัฐ 01 เม.ย. 2560)

(ค) สังคมออนไลน์ตื่นปล่อยนักโทษ ‘ประยุทธ์’ หวังสั่งแจงข้อเท็จจริง

(มติชน 08 เม.ย. 2558)

ในตัวอย่าง (ก) กล่าวถึงการ “กลับใจ” ของบุคคลพ้นโทษและยกข้อความ “อาสาป้องกันผาถวายเป็น ‘ในหลวง’” ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจร่วมกัน แต่คำอ้างถึง “อดีตขุนโจร ‘ไซ่หมุก’” ได้แสดงให้เห็นประวัติการเป็น “โจร” ในอดีตและเมื่อปรากฏร่วมกับคำว่า “ขุน”² ก็ยิ่งแสดงถึงการกระทำผิดที่เหนือกว่า “โจร” ทั่วไป ส่วนตัวอย่าง (ข) ได้ยกทักษะความสามารถของบุคคลพ้นโทษมากล่าวถึงในพาดหัวข่าว คือ “ปั้นบุญ”³ แต่ในคำอ้างถึงได้ใช้กลุ่มคำ “มือเปื้อนบาป” ซึ่งแสดงให้เห็นประวัติการกระทำผิดในอดีตที่ยังติดเป็นรอยเปื้อนอยู่ด้วย ขณะที่ตัวอย่าง (ค) แสดงถึงความรู้สึกตื่นตระหนกของคนในสังคมเมื่อรับรู้เรื่องการปล่อยตัวบุคคลพ้นโทษผ่านคำว่า “ตื่น” ความกลัวที่มีต่อบุคคลพ้นโทษนี้อาจตีความได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ กระทั่งนายกรัฐมนตรี “หวัง” จนต้องสั่งชี้แจงข้อเท็จจริง

ตัวอย่าง (ก)-(ค) ล้วนเป็นพาดหัวข่าวที่เสนอประเด็นการช่วยเหลือและสนับสนุนบุคคลพ้นโทษเป็นหลัก แม้ส่วนหนึ่งจะเสนอเรื่องคุณงามความดี ทักษะ

² น. ผู้เป็นใหญ่, หัวหน้า, บรรดาศักดิ์ข้าราชการรองจากหลวงลงมา เช่น ขุนวิจิตรมาตรา. (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 203)

³ ปั้นบุญ พิจารณาตามเนื้อข่าว หมายถึง ปั้นพระพุทธรูป

ความสามารถ แต่ขณะเดียวกันก็แฝงเรื่องประวัติการกระทำผิดและทัศนคติด้านลบของคนในสังคมไปพร้อมกันด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่า ในวาทกรรมที่เสนอเรื่องราวการช่วยเหลือสนับสนุนบุคคลพ้นโทษที่เสนอผ่านหนังสือพิมพ์ อาจไม่ได้แสดงให้เห็นภาพบุคคลพ้นโทษในด้านบวกเพียงด้านเดียว แต่ยังแฝงภาพด้านลบอยู่ด้วยโดยที่ผู้ส่งสารอาจรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม

การเสนอลักษณะนี้ซ้ำ ๆ อาจทำให้โดดเด่นจนเกิดเป็น “ภาพจำ” ของบุคคลพ้นโทษ โดยเฉพาะภาพตัวแทนด้านลบที่ตอกย้ำทัศนคติด้านลบต่อบุคคลพ้นโทษ การนำเสนอภาพตัวแทนลักษณะดังกล่าวอาจพิจารณาได้ว่าเป็นการเน้นย้ำ “มลทิน” เดิมให้ติดไปกับบุคคลพ้นโทษแม้จะได้รับโทษทัณฑ์จนครบกำหนดไปแล้ว อีกทั้งอาจจะก่อให้เกิดอคติอันจะนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ แบ่งแยก และที่สำคัญที่สุด คือ เกิดปัญหาต่อการดำเนินชีวิตในสังคมของบุคคลพ้นโทษซึ่งอาจทำให้คนกลุ่มนี้ตัดสินใจทำผิดซ้ำได้อีกในอนาคต

การศึกษาประเด็นบุคคลพ้นโทษในประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวข้องกับประเด็นการสงเคราะห์บุคคลพ้นโทษ เช่น *แนวทางการพัฒนาการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดหลังปล่อย* (มนตรา งามวาจา, 2555) การยอมรับจากสังคม เช่น *การยอมรับเข้าทำงานของผู้บริหารต่อผู้พ้นโทษหญิงที่ได้รับการฟื้นฟู* (ศึกษากรณีโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ) (สิทธิภา โลจายะ, 2554) และ การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจของบุคคลพ้นโทษ เช่น *การกลับใจของผู้พ้นโทษผ่านทางการใช้ชีวิตในบ้านกึ่งวิถีแนวคริสต์: ศึกษากรณีบ้านกึ่งวิถีบ้านพระพรของมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน* (ทิวาพร เดชมณี, 2560) งานวิจัยทั้งหมดเป็นการศึกษาจากแง่มุมสังคมศาสตร์ ปัจจุบันยังไม่มียานวิจัยใดศึกษาการประกอบสร้างภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษโดยใช้แง่มุมทางภาษาศาสตร์โดยตรง ผู้วิจัยเห็นว่า ควรศึกษาวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยเพื่อช่วยสร้างความตระหนักรู้ต่อบทบาทของภาษาในการประกอบสร้างและเสนอภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษต่อไป ความตระหนักรู้ดังกล่าวอาจจะทำให้เกิดความรอบคอบ ระมัดระวังในการนำเสนอภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้การคืนคนดีสู่สังคมของภาครัฐประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพตัวแทนของบุคคลพันโทที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

3. ขอบเขตของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยมาจากหนังสือพิมพ์ 6 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน ข่าวสด คม ชัด ลึก และสยามรัฐ โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่ พ.ศ. 2553–2560 เนื่องจาก พ.ศ. 2553 เป็นปีที่กระทรวงยุติธรรมเริ่มนโยบายคืนคนดีสู่สังคมมาปฏิบัติเพื่อมุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติที่สังคมมีต่อบุคคลพันโทอย่างจริงจัง โดยสืบค้นจากฐานข้อมูล iQNewsClip ด้วยคำค้น ได้แก่ พันโท ผู้พันผิด พันคุก คืนคนดีสู่สังคม อดีตผู้ต้องขัง อดีตคนคุก อดีตนักโทษ อดีตผู้ต้องราชทัณฑ์ เคยต้องโทษ เคยติดคุก เคยจำคุก เคยถูกจำคุก ได้รับอิสรภาพ ออกเรือนจำ ออกจากเรือนจำ ออกคุก ออกจากคุก ปล่อยนักโทษ ปล่อยตัวนักโทษ ปล่อยผู้ต้องขัง ปล่อยตัวผู้ต้องขัง ปล่อยผู้ต้องราชทัณฑ์ ปล่อยตัวผู้ต้องราชทัณฑ์ และอภัยโทษ จากนั้น เลือกข้อมูลเฉพาะที่นำเสนอในเชิงสนับสนุนบุคคลพันโทโดยพิจารณาจากสาระสำคัญเป็นหลัก แล้วสุ่มจับสลากจากหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับละ 20 ชิ้น (แต่ละชื่อฉบับสุ่มจากปีที่มีตัวบทมากที่สุด 4 อันดับแรกปีละ 3 ชิ้น และปีที่มีจำนวนตัวบท 4 อันดับหลังปีละ 2 ชิ้น) รวมตัวบทจากหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้น 120 ชิ้น

4. แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน (Representation)

เสนาะ เจริญพร (2548, น. 299) ใช้คำว่า “ภาพเสนอ” แทน representation และให้ความหมายว่า

ภาพเสนอ (representation) หมายถึง ภาพจำลองสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งนำเสนอผ่านวรรณกรรมหรือประดิษฐ์ภัณฑ์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ ในฐานะที่ภาพจำลองนั้นสร้างขึ้นจากการคัดเลือก ปُرุงแต่ง ขั้บเน้นคุณลักษณะบางอย่างจากความเป็นจริงตามคติความเชื่อและค่านิยมบางประการ รายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏในภาพเสนอหนึ่งๆ จึงร่วมกันทำหน้าที่สื่อความหมายและคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงสังคม-วัฒนธรรมเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ ภาพเสนอมิได้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าความเป็นจริงเป็นเช่นไร เพราะมิใช่ภาพถ่ายสะท้อน แต่บ่งบอกให้ทราบว่าผู้คนในสังคม (อย่างน้อยก็กลุ่มหนึ่ง) มีความเชื่อ ความคาดหวัง และให้ความหมาย คุณค่าต่อสิ่งที่ถูกนำเสนออย่างไร

ส่วนศิริพร ภักดีผาสุข (2561, น. 100–101) ได้สรุปนิยามของภาพตัวแทนว่า หมายถึงการใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์นำเสนอภาพของสรรพสิ่งในความคิดสู่โลกภายนอก ซึ่งผ่านกระบวนการเลือกสรร คัดกรอง และประเมินค่า ดังนั้นการนำเสนอดังกล่าวจึงเป็นการประกอบสร้างความหมายให้แก่สิ่งที่นำเสนอด้วย

จากคำอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับภาพตัวแทนข้างต้น อาจกล่าวสรุปนิยามภาพตัวแทนที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ว่า ภาพตัวแทน หมายถึง กระบวนการในการประกอบสร้างความหมายให้สรรพสิ่งในโลก โดยใช้ “ภาษา” เป็นเครื่องมือสำคัญในการกล่าวถึงสิ่งเหล่านั้น โดยที่ภาพตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ถือว่าเป็นความจริงทั้งหมด หากแต่เป็นเพียงภาพที่ได้จากการเลือก คัดกรอง และประเมินค่าความจริงบางส่วนมาเสนอและขับให้โดดเด่นด้วยการนำเสนอซ้ำๆ และเป็นตัวบ่งบอกว่า คนในสังคมให้ความหมายแก่สิ่งเหล่านั้นไปในทิศทางใด

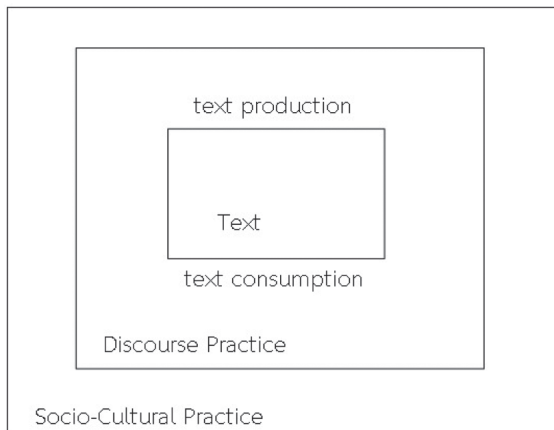
4.2 แนวคิดเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

ปัจจุบันแนวทางการวิเคราะห์วาทกรรมที่นักภาษาศาสตร์นิยมใช้วิเคราะห์ภาษา ได้แก่ “วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์” (Critical Discourse Analysis) และมักอ้างแนวทางการวิเคราะห์ของ นอร์แมน แฟร์คลัฟ (Norman Fairclough) ซึ่งณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556, น. 40–45) ได้ประมวลไว้ว่า แฟร์คลัฟเน้นย้ำว่าการวิเคราะห์วาทกรรมจะต้องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรม

กับสังคม จะพิจารณาเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งไม่ได้ เนื่องจากวาทกรรมและสังคม มีความสัมพันธ์กันแบบวิภาษ กล่าวคือ วาทกรรมประกอบสร้างสังคม ในขณะที่สังคมก็เป็นตัวกำหนดวาทกรรมด้วย แฟร์คลัฟจึงได้เสนอกรอบในการวิเคราะห์ วาทกรรมชื่อว่า “กรอบมิติทั้งสามของวาทกรรม” ดังนี้

แผนภูมิที่ 1

กรอบมิติทั้งสามของวาทกรรมของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995, p.98)



มิติที่ 1 ตัวบท (text) คือ รูปภาษาทั้งระดับคำ ประโยค ที่ผ่านการเลือก เพื่อใช้สื่อเหตุการณ์หรือสภาพจากมุมมองของผู้ผลิตวาทกรรม ตัวบทไม่ได้เกิดขึ้นเพียงลำพังแต่มีวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Practice) กำกับอยู่

มิติที่ 2 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) ประกอบด้วย กระบวนการในการผลิตและกระจายตัวบท (text production) และการบริโภค และตีความตัวบท (text consumption)

มิติที่ 3 วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Practice) คือ บริบททางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการผลิตตัวบทและได้รับอิทธิพลจากตัวบทไปในขณะเดียวกัน

กรอบมิติทั้งสามของวาทกรรมของแฟร์คลัฟแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นระหว่างวาทกรรมกับสังคม งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์ภาพตัวแทนของบุคคลพันธุ์โทเซเพื่อให้ทราบกลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทน ตลอดจนปัจจัยที่กำกับการผลิตกลวิธีทางภาษาเหล่านั้น ผู้วิจัยจึงเลือกกรอบมิติทั้งสามของวาทกรรมเป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้

5. กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนบุคคลพันธุ์โทเซในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันธุ์โทเซในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

5.1 การเลือกใช้คำศัพท์ การเลือกใช้คำศัพท์มีส่วนทำให้เห็นความคิดของผู้ผลิตวาทกรรม เนื่องจากคำศัพท์เป็นตัวการสำคัญในการกำหนดความคิด (Fowler, 1991, p. 81) ในการศึกษาครั้งนี้พบทั้งการใช้คำอ้างถึง และการใช้คำเพื่อบรรยายที่ประกอบสร้างภาพตัวแทนบุคคลพันธุ์โทเซได้ ดังต่อไปนี้

5.1.1 คำหรือกลุ่มคำอ้างถึงบุคคลพันธุ์โทเซ

ตารางที่ 1

แสดงตัวอย่างคำและกลุ่มคำอ้างถึงบุคคลพันธุ์โทเซ

ลักษณะของคำอ้างถึง	ตัวอย่างคำอ้างถึง	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ
ก. การใช้คำที่มีความหมายเชิงบวกในแง่การเป็นแบบอย่าง	คนดี, คนต้นแบบ, คนตัวอย่าง	66	13.02

ตารางที่ 1

แสดงตัวอย่างคำและกลุ่มคำอ้างถึงบุคคลพันโทฯ (ต่อ)

ลักษณะของคำอ้างถึง	ตัวอย่างคำอ้างถึง	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ
ข. การระบุประวัติการกระทำ ความผิดหรือประวัติการ ต้องโทษจำคุกในคำอ้างถึง บุคคลพันโทฯ	ผู้พันโทฯ, บุคคลพันโทฯ, คนทำผิด, ผู้กระทำความผิด, ผู้ที่เคยกระทำผิด, ผู้ต้องขัง, ผู้ต้องขังที่พันโทฯ, อดีตผู้ต้องขัง, อดีตนักโทษ, ประดิษฐ์ ศรีสมบูรณ์ วัย 55 ปี อดีตผู้ต้องโทษจำคุก ตลอดชีวิต	399	78.7
ค. การใช้คำหรือกลุ่มคำแสดง ความผิดพลาด	ผู้ที่เคยหลงผิด, ผู้ที่เคยหลง กระทำผิด, กลุ่มเคยก้าวพลาด	22	4.34
ง. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่เน้นย้ำ ความหมายเชิงลบในฐานะ ผู้ที่มีปัญหาและไม่มีคุณค่า	ขี้คุก, สิงห์ขี้คุก, สิงห์ขี้ยา	14	2.76
จ. การใช้กลุ่มคำแสดงการปกปิด ตัวตนอ้างถึงบุคคลพันโทฯ	นายเอ (นามสมมุติ), จำทหาร เมืองเพชร ที่ไม่ขอเปิดเผยชื่อและ นามสกุล, น.ส.ส้ม (นามสมมุติ)	6	1.18
รวม		507	100

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทฯที่เสนอ
ในหนังสือพิมพ์รายวันใช้คำอ้างถึงบุคคลพันโทฯหลายกลุ่ม ผู้วิจัยจะยกตัวอย่าง
ดังต่อไปนี้

ก. การใช้คำที่มีความหมายเชิงบวกในแง่การเป็นแบบอย่าง

- (1) การคืน ‘คนดี’ สู่อสังคสร้างโอกาสสร้างรายได้สร้างอาชีพให้กับผู้ที่เคยหลงกระทำผิด

(มติชน 23 ก.ค. 2555)

- (2) คุย ‘คนต้นแบบ’ โครงการกำลังใจ ‘คุณ’ ให้บทเรียนชีวิต ขอ ‘โอกาส’ คืนสู่อสังค

(มติชน 17 พ.ค. 2560)

ตัวอย่าง (1) ใช้คำว่า “คนดี” เป็นการใช้คำที่มีความหมายเชิงบวก ในบริบทนี้ยังพบคำว่า “คืน” ที่สามารถสื่อมูลบทได้ว่า ก่อนหน้านั้นบุคคลพันโท เคยเป็น “คนดี” มาก่อน แต่ช่วงหนึ่งแยกออกมาจากสังคเพื่อเข้าอยู่ในเรือนจำ เมื่อถึงเวลาที่กำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ต้อง “คืน” คนดีเหล่านี้กลับสู่อสังค ดังเดิม การที่ชื่อนโยบายดังกล่าวสื่อมูลบทลักษณะนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าอาจสื่อภาพ ตัวแทน บุคคลพันโทบางส่วนไม่ได้กระทำผิดโดยสันดาน ได้ ส่วนคำว่า “คนต้นแบบ” ในตัวอย่าง (2) ชี้ให้เห็นว่า บุคคลพันโทที่ถูกกล่าวถึงนั้นสามารถ เป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่นๆ ได้ ดังนั้นตัวอย่างนี้จึงสามารถประกอบสร้างภาพ ตัวแทน บุคคลพันโทบางส่วนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต

ข. การระบุประวัติการกระทำผิดหรือประวัติการต้องโทษจำคุกใน คำอ้างถึงบุคคลพันโท

- (3) กระทรวงยุติธรรมได้มีการประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ เพื่อให้รับ ผู้พ้นโทษ เข้าทำงาน

(สยามรัฐ 29 มิ.ย. 2555)

- (4) มีอดีตผู้ร้ายคนหนึ่งค่อนข้างมีอิทธิพลกับชาวบ้านในพื้นที่ จ.พัทลุง และนครศรี- ธรรมราชประกาศว่าจะอุทิศตัวเองดูแลพื้นที่ป่า

(มติชน 21 เม.ย. 2555)

ตัวอย่าง (3) ใช้คำว่า “ผู้พันโทษ” ส่วนตัวอย่าง (4) ใช้คำว่า “อดีตผู้ร้าย” ทั้งสองตัวอย่างนี้ล้วนเป็นคำที่ระบุประวัติในอดีตของบุคคลพันโทษว่าเป็นบุคคลที่เคยกระทำความผิดและได้รับคำพิพากษาให้ต้องโทษจำคุก ตัวอย่างทั้งสองจึงชี้ให้เห็นว่า การใช้คำศัพท์ในกลุ่มนี้สามารถแสดงภาพตัวแทน **บุคคลพันโทษเป็นผู้มีประวัติการกระทำความผิด** ได้

ค. การใช้คำหรือกลุ่มคำแสดงความผิดพลาด เช่น คำว่า “หลง” หรือ “พลาด”

(5) ผู้หลงผิดเหล่านี้สามารถกลับตัวได้แล้วขอให้สังคมให้อภัย

(คม ชัด ลึก 7 ก.ย. 2553)

(6) MOU ‘คืนคนดี สู่สังคม’ เปิด ‘พื้นที่’ คนก้าวพลาด

(มติชน 6 พ.ค. 2557)

“หลงผิด” หมายถึง “หลงประพติไปในทางที่ผิด” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1311) เมื่อนำมาใช้อ้างถึงบุคคลพันโทษ จึงอาจสื่อความว่าการทำความผิดในอดีตของคนกลุ่มนี้เป็นเพียงการ “หลง” ไปเท่านั้น ส่วน “พลาด” หมายถึง “ผิดพลาด เพราะไม่รู้เท่าหรือเชื่อตัวเองเกินไปเป็นต้น” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 820) ดังนั้นการใช้คำว่า “หลง” และ “พลาด” เป็นส่วนหนึ่งในคำอ้างถึงบุคคลพันโทษจึงสามารถสื่อความได้ว่า การทำผิดนั้นไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยตั้งใจ กลวิธีนี้นอกจากจะประกอบสร้างภาพตัวแทน**บุคคลพันโทษเป็นผู้มีประวัติการกระทำความผิดแล้ว** ยังสามารถประกอบสร้างภาพตัวแทน**บุคคลพันโทษบางส่วนไม่ได้กระทำผิดโดยสันดาน** ได้ด้วย

ง. การใช้คำหรือกลุ่มคำที่เน้นย้ำความหมายเชิงลบในฐานะผู้ที่มีปัญหาและไม่มีคุณค่า

(7) สังคมส่วนใหญ่ยังรุมประณามว่าเขาเป็นคนชั่ว

(เดลินิวส์ 24 มิ.ย. 2553)

- (8) การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับการยอมรับและกลับเข้าสู่สังคม เป็นกำลังในการเพิ่มผลผลิตของชาติ ไม่เป็นภาระของสังคม และไม่ต้องถูกตราหน้าว่า “สิงห์ขี้คุก”

(มติชน 17 ส.ค. 2560)

“คนขี้คุก” และ “สิงห์ขี้คุก” ในตัวอย่าง (7) และ (8) ปรากฏคำว่า “ขี้” ที่ใช้ประกอบหน้าคำที่แสดงความหมายในทางที่ไม่ดี หรือมักเป็นเช่นนั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 197) ดังนั้นคำว่าขี้คุกจึงหมายถึงคนที่มักเข้า-ออก เรือนจำเพราะการทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าหรือติดคุกเป็นเวลานานแต่ยังไม่สำนึก ทั้งยังแฝงความหมายที่ไม่พึงประสงค์ ไม่เป็นที่ต้องการของสังคมด้วย นอกจากนี้ ในตัวอย่าง (8) ยังปรากฏคำว่า “สิงห์” ที่มักใช้เปรียบกับคนที่เชี่ยวชาญหรือเก่งกาจ ด้านใดด้านหนึ่ง เป็น “สิงห์ขี้คุก” ก็ยิ่งแสดงให้เห็นภาพด้านลบรุนแรงขึ้น เมื่อพิจารณาเสียงที่ใช้อ้างถึงบุคคลพันโทในตัวอย่างทั้งสองพบว่าการอ้างถึงด้วยคำ “คนขี้คุก” “สิงห์ขี้คุก” นั้นไม่ใช่เสียงของผู้กล่าวโดยตรง แต่เป็นการใช้เสียงของคนในสังคมมากล่าวถึง ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นเสียงของผู้ส่งสารโดยตรงหรือไม่ก็ตาม การอ้างถึงบุคคลพันโทด้วยคำที่มีความหมายเชิงลบในตัวอย่างเหล่านี้ ล้วนประกอบสร้างภาพตัวแทนบุคคลพันโทเป็นผู้ที่มีประวัติการกระทำความผิด บุคคลพันโทเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต และ บุคคลพันโทเป็นบุคคลที่น่าหวาดกลัว ได้ในขณะเดียวกัน

จ. การใช้กลุ่มคำแสดงการปกปิดตัวตนอ้างถึงบุคคลพันโท

- (9) นักโทษสาวอีกราย น.ส.ส้ม (นามสมมุติ) เพิ่งพ้นโทษคดีทำร้ายร่างกาย
(มติชน 9 ธ.ค. 2554)

- (10) จำทนายเมืองเพชร ที่ไม่ขอเปิดเผยชื่อและนามสกุล อดีตนักโทษประหารชีวิต
วัย 41 ปี

(มติชน 10 ธ.ค. 2554)

ตัวอย่าง (9)-(10) กล่าวถึงบุคคลพ้นโทษหลังได้รับการปล่อยตัวแล้ว แต่ยังมีส่วนของคำอ้างถึงที่แสดงการปกปิดข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ “ที่ไม่ขอเปิดเผยชื่อ” และ “น.ส.ส้ม (นามสมมุติ)” การใช้คำอ้างถึงลักษณะนี้ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเกี่ยวข้องกับการไม่ยอมรับบุคคลพ้นโทษจากคนกลุ่มหนึ่งในสังคม การเลี้ยงที่จะเปิดเผยข้อมูลจึงเสมือนเป็นการตอกย้ำภาพตัวแทน **บุคคลพ้นโทษเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต** ให้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ ทั้งสองตัวอย่างยังปรากฏกลุ่มคำ “นักโทษสาวอีกราย” และ “อดีตนักโทษประหารชีวิต” ซึ่งสื่อภาพตัวแทน **บุคคลพ้นโทษเป็นผู้มีประวัติการกระทำความผิด** รวมอยู่ด้วย

เมื่อพิจารณาความถี่การปรากฏของคำอ้างถึงกลุ่มต่าง ๆ พบว่า กลุ่มที่ปรากฏจำนวนมากที่สุด 2 อันดับแรก ได้แก่ กลุ่ม ข. การระบุประวัติการกระทำความผิดหรือประวัติการต้องโทษจำคุก พบร้อยละ 78.7 ส่วนอันดับที่ 2 คือ กลุ่ม ก. การใช้คำที่มีความหมายเชิงบวก พบร้อยละ 13.02 ผู้วิจัยคิดว่า การที่กลุ่ม ข. ปรากฏมากที่สุดนั้นเนื่องจากวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับนโยบายภาครัฐ ดังนั้นคำอ้างถึงที่ปรากฏจึงจำเป็นต้องสื่อความชัดเจนว่า กำลังกล่าวถึงบุคคลใด ซึ่งคำศัพท์ในกลุ่ม ข. มีความหมายไปในทิศทางเดียวกับคำว่า “บุคคลพ้นโทษ” มากที่สุด จึงปรากฏคำกลุ่มนี้จำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ในอีกมุมหนึ่งการปรากฏซ้ำจำนวนมากของกลุ่มนี้ได้จารึกประวัติการกระทำความผิดของบุคคลพ้นโทษไปพร้อมกันด้วย ส่วนกลุ่ม ก. ที่พบเป็นอันดับ 2 ผู้วิจัยเห็นว่า อาจจะสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษที่มุ่งสร้างการยอมรับบุคคลกลุ่มนี้ คำที่มีความหมายตอบเจตย์วัตถุประสงค์ดังกล่าวจึงถูกเลือกมาใช้เป็นอันดับที่ 2

5.1.2 คำหรือกลุ่มคำอ้างถึงบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูบุคคลพ้นโทษ ในการรายงานวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษ บางครั้งมีส่วนที่บรรยายคาบเกี่ยวไปถึงกระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมาสนับสนุน เนื้อหาส่วนนี้จำเป็นต้องอ้างถึงบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ

กระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ผู้วิจัยเห็นว่า คำหรือกลุ่มคำเหล่านี้สามารถประกอบสร้างภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษได้เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่าง

- (11) ยุติธรรมของบข ไทยเข้มแข็ง 200 ล้าน จ้างผู้พ้นโทษ ผู้ผ่านการคุมประพฤติทำงาน
ธุรการ ทำความสะอาด รปภ.

(มติชน 19 ก.พ. 2553)

- (12) ภาครัฐโดย ‘กระทรวงแรงงาน’ และ ‘กระทรวงยุติธรรม’ จับมือกันทำข้อตกลง
(MOU) ร่วมกันในการพัฒนาฝีมือเชิงคุณภาพให้แก่ผู้ต้องขังและส่งเสริมการ
มีงานทำของผู้พ้นโทษ

(มติชน 23 ก.ค. 2555)

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำอ้างถึงบุคคลหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูบุคคลพ้นโทษ มุมหนึ่งเป็นการให้ข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์ในการรายงานข่าว แต่ผู้วิจัยเห็นว่า อาจมีผลต่อการรับรู้ภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษด้วย กล่าวคือ บุคคลหรือหน่วยงานเหล่านี้มักมีความน่าเชื่อถือ และบ่อยครั้งก็มักจะกล่าวถึง “ความร่วมมือ” ของหลายภาคส่วนดังตัวอย่างที่ (12) ดังนั้นการใช้คำหรือกลุ่มคำอ้างถึงลักษณะนี้อาจทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึง บุคคลพ้นโทษนั้นผ่านกระบวนการฟื้นฟูจากบุคคลที่เชื่อถือได้ และเป็นกระบวนการที่หลายฝ่ายร่วมมือกันเป็นอย่างดี คำและกลุ่มคำลักษณะนี้จึงมีส่วนประกอบสร้างภาพตัวแทน **บุคคลพ้นโทษเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูทักษะอาชีพอย่างดี**

5.1.3 คำหรือกลุ่มคำบรรยายความรู้สึกแง่ลบของคนในสังคม ในข่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการปล่อยตัวผู้ต้องขังที่พ้นโทษ บางครั้งกล่าวถึงความรู้สึกด้านลบของคนในสังคม ดังตัวอย่าง

- (13) เมื่อมีข่าวว่าจะอภัยโทษนักโทษ สังคมก็จะสร้างความหวาดกลัว

(คม ชัด ลึก 3 พ.ค. 2560)

- (14) ทุกครั้งที่มีการปล่อยตัวผู้ต้องขังออกจากเรือนจำ มักทำให้ประชาชนเกิดความหวาดระแวง วิตกกังวล เกรงว่าผู้ต้องขังเหล่านี้เมื่อพ้นโทษออกมาแล้วจะมาก่ออาชญากรรมเพิ่มขึ้น

(คม ชัด ลึก 9 ก.พ. 2559)

- (15) ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยให้แก่สังคม ไม่ต้องออกสันขวัญผวา ทุกครั้งที่มีการปล่อยตัวผู้พ้นโทษ

(คม ชัด ลึก 1 ส.ค. 2559)

ตัวอย่างที่ (13)–(15) คำว่า ใช้คำว่า “หวาดกลัว” “หวาดระแวง” “วิตกกังวล” และ “ออกสันขวัญผวา” เพื่อบรรยายความรู้สึกของคนในสังคมที่มีต่อบุคคลพ้นโทษ คำบรรยายความรู้สึกเหล่านี้อาจจะตอกย้ำ **ภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษเป็นบุคคลที่น่าหวาดกลัว** ได้โดยตรง

5.2 การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน

5.2.1 คำที่มักปรากฏร่วมกับคำว่า “โอกาส”

ก. การปรากฏร่วมของคำว่า “ขอ, ต้องการ, ได้รับ” กับ “โอกาส”

- (16) เมื่อเขาพลั้งพลาดไปแล้ว ขอโอกาสให้เขาใหม่

(มติชน 6 พ.ค. 2557)

- (17) ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำร้อยละ 10 ยังคงไม่สำนึกและหันกลับไปกระทำผิดซ้ำ ส่วนอีกร้อยละ 90 นั้นต้องการโอกาสจากสังคม

(มติชน 31 ม.ค. 2558)

- (18) โอกาสแต่ละคนไม่เท่ากัน แต่เมื่อได้รับโอกาสแล้วจะส่งต่อแรงบันดาลใจให้อีกหลายคนอย่างไร?

(เดลินิวส์ 28 ก.ย. 2558)

ข. การปรากฏร่วมของคำว่า “ให้, สร้าง, มอบ, หยิบยื่น, เปิด” กับ “โอกาส”

(19) การให้โอกาสจะช่วยให้พวกเขาดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าต่อไป
มาร่วมกันสร้างโอกาส “คืนคนดีสู่สังคม” ร่วมกันกับเรา
(สยามรัฐ 4 ก.ค. 2555)

(20) มอบโอกาสผู้พันโทสุ่งแรงงานคุณภาพประเดิมธุรกิจช่างทำทองเสียงขานรับดี
(เดลินิวส์ 2 ธ.ค. 2560)

(21) ปฏิเสธไม่ได้ว่าเพราะมีผู้อยู่เบื้องหลังมากมายที่ล้วนเป็นคนใจดีที่ช่วย “หยิบยื่นโอกาส” ให้แก่ “ผู้ที่ตั้งใจกลับเนื้อกลับตัว” ให้มีที่ยืนอีกครั้งในสังคม
(เดลินิวส์ 7 พ.ค. 2560)

(22) ขอให้สังคมให้อภัยและเปิดโอกาสให้ได้งานทำเลี้ยงครอบครัว
(คม ชัด ลึก 7 ก.ย. 2553)

ตัวอย่างที่ (16)–(22) แสดงให้เห็นว่า “โอกาส” นั้นไม่ได้เป็นของบุคคลพันโท แต่เป็นสิ่งที่พวกเขา “ต้องการ” และต้อง “ขอ” จากสังคมจึงจะ “ได้รับ” ขณะที่คนในสังคมอยู่ในฐานะเจ้าของ “โอกาส” เนื่องจากมีอำนาจในการ “ให้” “สร้าง” “มอบ” “หยิบยื่น” และ “เปิด” โอกาสให้แก่บุคคลพันโท การปรากฏร่วมกันระหว่างคำว่าโอกาสกับคำเหล่านี้จึงเป็นส่วนสำคัญที่สื่อภาพตัวแทนบุคคลพันโทเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต ได้อย่างชัดเจน

5.2.2 การปรากฏร่วมกันระหว่างคำอ้างถึงบุคคลพันโทกับคำกริยาที่สื่อความหมายเชิงบวกในแง่การสำนึกผิดและกลับตัวกลับใจแล้ว เมื่อกล่าวถึงบุคคลพันโทหรือยกคำกล่าวบุคคลพันโท มักปรากฏกลุ่มคำกริยาที่แสดงพฤติกรรมของบุคคลพันโทในขณะนั้นหรือความตั้งใจในอนาคต เช่น

รู้สึกสำนึกผิด, สำนึกผิด, ขอโทษ, กลับใจ, รู้ซึ่งถึงคำว่าให้อภัย, ตั้งใจที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่, ประพฤติตัวเป็นคนดี, ยินดีจะช่วยเหลืองานสังคม ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (23) อดีตขุนโจร ‘ไข่มุก’ กลับใจ ลั่นปกป้องป่าเทือกเขาบรรทัด เพื่อถวาย ‘ในหลวง-พระราชินี’ ระบุนำนึกพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานอภัยโทษหลายครั้ง
(มติชน 21 เม.ย. 2555)

- (24) ผู้ที่พ้นโทษไปแล้วกระทำความชั่วซ้ำอีกนั้นมีส่วนน้อยเท่านั้น ส่วนใหญ่
มีความตั้งใจกลับตัวกลับใจเป็นคนดี
(เดลินิวส์ 2 ก.พ. 2560)

คำและกลุ่มคำ “กลับใจ” “สำนึก” และ “มีความตั้งใจกลับตัวกลับใจเป็นคนดี” ในตัวอย่าง (23)–(24) ล้วนแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในบุคคลพ้นโทษในทางที่ดีขึ้น พร้อมกลับสู่สังคมโดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ การปรากฏกลุ่มคำเหล่านี้ร่วมกับคำอ้างถึงบุคคลพ้นโทษสื่อให้เห็นว่า **บุคคลพ้นโทษเป็นผู้ที่กลับตัวกลับใจแล้ว**

5.3 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล

- (25) คำกล่าวที่ว่า “คุณมีไว้ซึ่งคนจน” ไม่ใช่เป็นความจริงเฉพาะประเทศไทยเท่านั้น แต่เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ เกือบทุกประเทศ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะคนจนไม่มีทางเลือกในชีวิตมากนักจึงมีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดได้ง่ายกว่า
เนื่องจากด้อยการศึกษาและประสบกับภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจ
(มติชน 17 ส.ค. 2560)

ตัวอย่างที่ (25) ใช้โครงสร้างประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล เพื่อชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของการกระทำผิดว่าเกิดจากปัจจัยด้านการด้อยศึกษาและภาวะ

บีบคั้นทางเศรษฐกิจ ประโยชน์ในตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าการกระทำผิดของบุคคล พันโทเขามีเหตุมีผล พวกเขาทำผิดเพราะความจำเป็น ดังนั้นกลวิธีนี้จึงประกอบสร้างภาพตัวแทน **บุคคลพันโทบางส่วนไม่ได้กระทำผิดโดยสันดาน** ได้

- (26) รศ.ดร.นภาพรณัฏฐ์เล่าต่อว่า เชื่อว่าความกลัวจะเพิ่มปริมาณสูงมากขึ้น ตราบใด เมื่อสังคมรู้ว่าพวกเขาเหล่านั้นเคยอยู่ไหนมาก่อน แล้วทำให้เริ่มเปลี่ยนแปลง ทันที ยอมรับว่ามันเป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนความรู้สึกของสังคม ที่เคยพบว่า เจอกับตัวเอง มีผู้ต้องขังหญิงที่กำลังจะพันโทรายหนึ่ง มีการติดต่องานที่เลี้ยง ให้ทำหลังพันโท แต่ไม่ได้บอกความจริงตอนแรก พอบอกว่าเคยติดคุกมาก่อน พ่อแม่เด็กก็เริ่มรู้สึกไม่ดีและปฏิเสธที่จะจ้าง ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ เราเข้าใจได้ ในห้วงของความแค้น

(มติชน 14 มี.ค. 2556)

- (27) ความสามารถด้านไฟฟ้าที่นำไปสมัครงานได้ แต่เมื่อมีการสอบประวัติย้อนหลัง พบว่าเขาเคยต้องโทษ ก็ต้องลาออก

(เดลินิวส์ 29 เม.ย. 2557)

ตัวอย่างที่ (26)–(27) แสดงความเป็นเหตุ-ผล ลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อสังคมรับรู้ว่าคุณคนพันโทผ่านการจำคุก มักจะทำให้เกิดผลที่ตามมาทั้งทำที่ ที่เปลี่ยน เกิดความรู้สึกที่ไม่ดี ปฏิเสธที่จะจ้างงาน และต้องลาออก โครงสร้าง ความเป็นเหตุเป็นผลนี้ชี้ชัดว่า การเป็นบุคคลพันโชนั้นมีผลต่อการยอมรับจาก สังคม แม้อาชีพที่กล่าวถึงในตัวอย่างไม่ใช่อาชีพที่มีข้อห้ามรับบุคคลพันโท เข้าทำงานก็ตาม⁴ ทั้ง 2 ตัวอย่างจึงสื่อภาพตัวแทน **บุคคลพันโทเป็นผู้ด้อยโอกาส ที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต** ได้อย่างชัดเจน

⁴ มีบางอาชีพที่มีข้อห้ามในการรับบุคคลพันโทเข้าทำงาน เช่น งานราชการ มีการระบุลักษณะต้องห้าม คือ “ผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะ กระทำความผิดทางอาญาเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิด ลหุโทษ” (ระเบียบข้าราชการพลเรือน, 2551, น. 14)

- (28) เนื่องจากว่าผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกไปแล้วไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก จึงทำให้พวกเขาเหล่านั้นหมดโอกาสที่จะกลับตัวเป็นคนดีจึงได้หวนกลับไปก่อเหตุกระทำผิด จึงทำให้เกิดเป็นวัฏจักรของการกระทำผิดซ้ำ

(เดลินิวส์ 27 เม.ย. 2553)

ตัวอย่างที่ (28) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุ คือ “ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก” ที่ก่อให้เกิดผล “หมดโอกาสที่จะกลับตัวเป็นคนดี” และยังส่งผลต่อเนื่องไปถึง “หวนกลับไปก่อเหตุกระทำผิดจึงทำให้เกิดเป็นวัฏจักรของการกระทำผิดซ้ำ” ตัวอย่างนี้สามารถสรุปเป็นโครงสร้างเหตุผลได้เหมือนกัน คือ “การไม่ได้รับการยอมรับ” จะทำให้ “ไม่มีอาชีพหรือไม่มีโอกาสกลับตัว” และจะส่งผลต่อเนื่องไปถึง “การกระทำผิดซ้ำ” ในที่สุด การปรากฏสาเหตุของการกระทำ ความผิดจึงสื่อภาพตัวแทน **บุคคลพ้นโทษบางส่วนไม่ได้กระทำผิดโดยสันดาน** ได้ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อนำภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษเป็นผู้ที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมมาพิจารณาประกอบด้วย จะเห็นว่า ประโยคนี้ก็ยังสื่อภาพตัวแทน **บุคคลพ้นโทษมีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำ** ได้ หากไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

- (29) ในกรณี พ.ต.อ.ณรงค์ กล่าวว่าปัญหาสำคัญของงานราชทัณฑ์ ที่ต้องเร่งแก้ไข คือ เรื่อง ผู้ต้องขังล้นคุก เนื่องจากมีกฎหมายที่มีโทษทางอาญาถึงขั้นจำคุกเป็นจำนวนมาก ทำให้การแก้ไขฟื้นฟูด้วยประสิทธิภาพและยังไม่เห็นผลอย่างชัดเจนเท่าที่ควร นอกจากนี้ เรือนจำโดยส่วนใหญ่มีสภาพเก่าและทรุดโทรม เนื่องจากมีอายุการใช้งานมานาน มีลักษณะเป็นเรือนนอน ทำให้ต้องควบคุมผู้ต้องขังแบบรวม ประกอบกับจำนวนผู้ต้องขังที่มีมากทำให้ อัตรารักษาเจ้าหน้าที่ต่อการควบคุมผู้ต้องขังไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ส่งผลให้การดูแลผู้ต้องขังไม่ทั่วถึง

(สยามรัฐ 9 ต.ค. 2560)

ตัวอย่างที่ (29) เป็นการกล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง ได้แก่ “ผู้ต้องขังล้นคุก” ที่ส่งผลให้ “การแก้ไขฟื้นฟูด้วยประสิทธิภาพและยังไม่เห็นผลอย่างชัดเจนเท่าที่ควร” ทั้งยังมีเรื่องสภาพทรุดโทรมของเรือนจำ

และจำนวนผู้ต้องขังที่ส่งผลให้ “การดูแลผู้ต้องขังไม่ทั่วถึง” ด้วย ข้อความเหล่านี้ทำให้ผู้รับสารรับรู้สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังซึ่งอาจกระทบต่อความเชื่อมั่นจากผู้รับสารที่มีต่อบุคคลพันโทด้วยว่า พวกเขาอาจไม่ได้รับการบำบัดฟื้นฟูที่สัมฤทธิ์ผล ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่า ข้อความที่แสดงความเป็นเหตุ-ผลในตัวอย่างนี้อาจช่วยสนับสนุนภาพตัวแทน **บุคคลพันโท** เป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูที่ไม่มีประสิทธิภาพ

5.4 การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบขัดแย้ง

- (30) แม้จะมีความรู้ ความสามารถ ทักษะอาชีพ ก็ยังไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากสังคม ผู้ประกอบการยังไม่ค่อยจะยอมจ้างงานผู้ต้องขังที่พ้นโทษ
(เดลินิวส์ 3 ส.ค. 2556)

ตัวอย่างที่ (30) ชี้ให้เห็นว่า แม้บุคคลพันโทจะมีความสามารถหรือมีทักษะอาชีพ แต่ก็มักไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการ โครงสร้างประโยคที่สัมพันธ์กันแบบขัดแย้งดังตัวอย่างนี้จึงมีส่วนสนับสนุนภาพตัวแทน **บุคคลพันโทเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิตได้อีกทางหนึ่ง**

- (31) ชีวิตในเรือนจำที่แออัด ยัดเยียด และเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาน ควรจะเป็นสิ่งเตือนใจให้ใครก็ตามที่เดินออกจากสถานที่แห่งนี้ไม่ให้ทำอะไรที่จะทำให้ต้องกลับมาที่นี่อีก แต่สำหรับอดีตคนคุกจำนวนไม่น้อย โลกภายนอกที่เต็มไปด้วยอิสรภาพอาจมีความโหดร้ายไม่น้อยไปกว่ากัน
(คม ชัด ลึก 27 ธ.ค. 2559)

- (32) ผมเคยไปสมัครงานเป็นลิปๆ แห่ง พอเขาเปิดประวัติเขาก็ไม่รับซึ่งผมก็เข้าใจนะ เข้าใจคนในสังคม เป็นใครใคร่กลัว แม้เรือนจำจะหนักหนาสาหัส โดนรังเกียจแต่ก็ยังมีชาวกินนะ”
(คม ชัด ลึก 27 ธ.ค. 2559)

ตัวอย่าง (31) เล่าถึงสภาพความโหดร้ายในเรือนจำซึ่งไม่เป็นที่พึงปรารถนาสำหรับคนทั่วไป อย่างไรก็ตาม ข้อความ “แต่สำหรับอดีตคนคุกจำนวนไม่น้อย โลกภายนอกที่เต็มไปด้วยอิสรภาพอาจจะมีความโหดร้ายไม่น้อยไปกว่ากัน” มีเนื้อความขัดแย้งกับเรื่องความ “ไม่พึงปรารถนา” ของสภาพเรือนจำในประโยคแรก กล่าวคือ แม้ว่าเรือนจำจะมีสภาพไม่พึงปรารถนา แต่บุคคลพ้นโทษก็สามารถที่จะใช้ชีวิตในนั้นได้อีกครั้ง เนื่องจากโลกภายนอกเรือนจำก็โหดร้ายไม่แพ้กัน การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบขัดแย้งในข้อความนี้ แสดงให้เห็นแนวโน้มว่า บุคคลพ้นโทษมีโอกาสเลือกกลับไปกระทำความผิดซ้ำได้อีก เช่นเดียวกับตัวอย่าง (32) ที่ใช้ประโยค “แม้เรือนจำจะหนักหนาสาหัส โดนรังเกียจ แต่ก็ยังมีข่าวกินนะ” ที่สื่อความหมายลักษณะเดียวกัน คือ ต่อให้สภาพเรือนจำจะหนักหนาสาหัสเพียงใด เมื่อเทียบกับโลกภายนอกแล้วเรือนจำยังมีข้อดีคือ “ยังมีข่าวกิน” ซึ่งบุคคลพ้นโทษอยู่ในภาวะสับสนเสี่ยงจะหาข้อดีนี้ไม่ได้จากโลกภายนอก เพราะขาดการยอมรับจนไม่มีช่องทางหาเลี้ยงชีพ ดังนั้นทั้งสองตัวอย่างนี้จึงสามารถประกอบสร้างภาพตัวแทน บุคคลพ้นโทษเป็นผู้มีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำ ได้เป็นอย่างดี

- (33) เรือนจำเปรียบเสมือนสังคมหนึ่ง เจ้าหน้าที่เปรียบเหมือนพ่อบ้าน ต้องดูแลลูกบ้านให้มีความสุขทั้งกายและใจ อย่างน้อยปัจจัย 4 ต้องไม่ขาด แต่เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นอุปสรรคอย่างมาก

(มดิชน 6 พ.ค. 2557)

ตัวอย่างที่ (33) ในแง่หนึ่งพิจารณาได้ว่าเป็นการใช้อุปลักษณ์ [เรือนจำ คือ บ้าน] ที่เจ้าหน้าที่เปรียบดั่งพ่อบ้านที่ดูแลลูกบ้านหรือผู้ต้องขังให้มีความสุข แต่เมื่อพิจารณาประโยคถัดมา คือ “เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นอุปสรรคอย่างมาก” ได้ใช้คำเชื่อม “แต่” แสดงความขัดแย้งกับประโยคแรก ทำให้เห็นว่า การดูแลผู้ต้องขังด้วยความอบอุ่นเหมือนสมาชิกในบ้านดูแลกันนั้น ไม่อาจเป็นไปได้ เนื่องจากมีอุปสรรคเรื่องจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้น การมีประโยคหลัง

มาขัดแย้งจึงชี้ให้เห็นว่า บุคคลพันโทเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูที่ไม่มีประสิทธิภาพ เท่าที่ควร

5.5 การใช้อุปลักษณ์ (metaphor)

อุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งที่นำมาเปรียบนั้นมาจากต่างวงความหมายกัน (Lakoff & Johnson, 1980; ฌ็องฟร็องัวส์ ปานโพธิ์ทอง, 2542) Lakoff and Johnson (1980) ได้แบ่งอุปลักษณ์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expressions) หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงการเปรียบเทียบ และมโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) หมายถึง การเปรียบเทียบที่อยู่ในระบบความคิดของผู้ใช้ภาษา ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เราใช้สื่อกันในชีวิตประจำวันจึงเป็นหลักฐานสำคัญที่จะสามารถสะท้อนระบบวิธีคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ (วิชัญญ์ภา กลิ่นน้ำหอม และฌ็องฟร็องัวส์ ปานโพธิ์ทอง, 2551)

- (34) ขณะที่พระศากยวงศ์วิสุทธิเปรียบเทียบโครงการนี้⁵ ว่าปกติ “เราจะเห็นแสงส่องจากที่สว่าง เข้าไปยังที่มืดแต่คราวนี้เสมือนแสงส่องจากที่มีดออกมายังที่สว่าง”
(ไทยรัฐ 1 เม.ย. 2560)

- (35) โครงการแรกที่เปิดตัวขึ้นภายใต้ความร่วมมือของ MOU นี้ก็คือ ‘โครงการแสงใหม่...ชีวิตผู้พันโท’ ที่จังหวัดจันทบุรี
(มติชน 23 ก.ค. 2555)

ตัวอย่าง (34) และ (35) เป็นการใช้อุปลักษณ์ [นอกคุก คือ ที่สว่าง] และ [ในคุก คือ ที่มืด] ผู้วิจัยตีความว่า เดิมผู้ส่งสารเชื่อว่านอกคุกเป็นที่สว่าง ส่วนในคุกคือที่มืด ข้อความ “เราจะเห็นแสงส่องจากที่สว่างเข้าไปยังที่มืดแต่คราวนี้เสมือนแสงส่องจากที่มีดออกมายังที่สว่าง” ในตัวอย่าง (34) เป็นการใช้อุปลักษณ์คู่กับประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้งระหว่างอดีตกับปัจจุบัน กล่าวคือ

⁵ อ้างถึงโครงการ “กองทุนปันดินให้เป็นบุญ” เป็นโครงการที่ให้ผู้ต้องขังเรียนปั้นพระพุทธรูปในเรือนจำ

ในอดีตคุกอาจเป็น “ที่มืด” แต่หลังจากที่ดำเนินโครงการ “กองทุนปันดินให้เป็นบุญ” ก็ทำให้เกิด “แสง” ที่ส่องออกมาจากที่แห่งนี้ โดยมี “กองทุนปันดินให้เป็นบุญ” เป็นแหล่งกำเนิดแสงดังกล่าว ส่วนตัวอย่าง (35) ที่มีคำว่า “แสงใหม่” เป็นชื่อโครงการก็อาจตีความได้ว่า โครงการพัฒนาทักษะอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังเปรียบดังต้นกำเนิดแสงที่ส่องออกมาจากเรือนจำเช่นกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การเลือกใช้แสงและความมืดมาสร้างเป็นอุปลักษณ์เพื่อบรรยายเรื่องเกี่ยวกับเรือนจำอาจเนื่องมาจากความมืดมักถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แทนเรื่องไม่ดี ขณะที่แสงสว่างมักใช้แทนเรื่องดีในสังคม การใช้อุปลักษณ์ดังกล่าวจึงอาจช่วยให้สังคมเข้าใจความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อเกี่ยวกับเรือนจำและโครงการดังกล่าวได้รวดเร็วขึ้น และเกิดความรับรู้ว่า “แสง” ที่กล่าวถึงนี้จะส่องนำบุคคลพ้นโทษเหมือนกับทักษะของบุคคลพ้นโทษที่จะนำไปพาพวกเขาออกจาก “ที่มืด” อย่างเรือนจำมาใช้ชีวิตข้างนอกได้อย่างดี ดังนั้นอุปลักษณ์ในตัวอย่างทั้งสองจึงสื่อภาพตัวแทน **บุคคลพ้นโทษเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูทักษะอาชีพอย่างดี**

- (36) เมื่อญแจเรือนจำเปิดแล้วก็อยากให้ทุกคนในสังคมได้เห็นและรับรู้ถึงจิตใจของผู้ต้องขัง รวมถึงพร้อมที่จะยอมรับและเปิดโอกาสให้พวกเขาใช้ชีวิตอย่างอิสระเสรี และได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกับคนในสังคม “เพราะสังคมเป็นญแจดอกที่ 2 ที่สามารถเปิดประตูแห่งการปิดกั้นทางความรู้สึกแก่ผู้ที่เคยพลาดพลั้ง คนเรามีทั้งความดีและความพร่องในตัวเอง การเปิดใจคือสิ่งที่ดีที่สุด ที่จะทำให้อันในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเมตตาและเป็นสุข”

(มติชน 14 มี.ค. 2556)

ตัวอย่าง (36) เป็นการใช้อุปลักษณ์ [**ชีวิตหลังพ้นโทษ คือ ที่คุ้มขัง**] โดยเปรียบเทียบว่าสังคมนอกเรือนจำเป็นเหมือนเรือนจำที่ขังพวกเขาไว้อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งมี “การปิดกั้นทางความรู้สึก” เป็น “ประตู” ที่ขังบุคคลพ้นโทษไว้ “ญแจดอกที่ 2” ที่จะไขประตูนี้ได้ก็คือการยอมรับจากคนในสังคม อย่างไรก็ตาม แม้ญแจจะหมายถึงการยอมรับจากคนในสังคม แต่ข้อความดังกล่าวอาจอยู่ในลักษณะ

การขอร้องให้บุคคลในสังคมเป็นผู้มอบบุญแก่นี้ให้ ย่อมหมายถึง **บุคคลพ้นโทษเป็นผู้ด้วยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต** ยังต้องรอคอยบุญแก้ที่เวลานี้อยู่

- (37) อยากวิงวอนขอโอกาสอาชีพแก่ผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกไปด้วย ซึ่งท่านก็จะถือว่า เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเหลือสังคม “โอกาส” นี้จะเป็นหนึ่งในบุญแจกดอกสำคัญ เป็นบุญแจกช่วยเหลือประตุ “ก้นการเดินผิดซ้ำ” ที่สังคมนอกทัศนสถานน่าจะ “มีให้” เยอะๆ

(เดลินิวส์ 3 ส.ค. 2556)

ตัวอย่าง (37) เป็นอุปลักษณ์ **[โอกาส คือ บุญแจก]** จากข้อความ “บุญแจกดอกสำคัญ เป็นบุญแจกช่วยเหลือประตุ ‘ก้นการเดินผิดซ้ำ’” ได้เปรียบเทียบโอกาสจากสังคมเป็นบุญแจกที่ลือกประตุเรือนจำไม่ให้บุคคลพ้นโทษกลับไปทำผิดซ้ำ จนต้องกลับเข้าไปในเรือนจำอีก อย่างไรก็ตามข้อความตัวอย่าง (37) มีน้ำเสียงวิงวอนให้คนในสังคมมอบบุญแก่นี้ให้บุคคลพ้นโทษ ย่อมหมายความว่ายังไม่มี การให้โอกาสแก่บุคคลพ้นโทษ จึงอาจพิจารณาได้ว่า **บุคคลพ้นโทษเป็นผู้มีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำ** จนผู้ที่เกี่ยวข้องต้องวิงวอนขอโอกาสจากสังคมเพื่อยังยั้งปัญหาดังกล่าว

- (38) “จะตัดวงจรในการกลับไปสู่การทำงานผิดกฎหมายในทุกประเภท”

(มติชน 23 ก.ค. 2555)

- (39) “เกิดเป็นวัฏจักรของการกระทำผิดซ้ำ”

(เดลินิวส์ 27 เม.ย. 2553)

- (40) “จะไม่ทำให้ผู้พ้นโทษกลับเข้าสู่วังวนหรือเส้นทางมืดบอด”

(เดลินิวส์ 2 ธ.ค. 2560)

ตัวอย่าง (38)-(40) ใช้คำศัพท์ “วงจร” “วัฏจักร” และ “วัฏวน” เพื่อกล่าวถึงการทำผิดซ้ำ คำเหล่านี้ล้วนสื่อความหมายถึงการวนเวียนไม่รู้จบ เมื่อนำมาใช้กับการทำความผิด จึงตีความได้ว่า การทำผิดซ้ำอาจจะไม่ได้เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวเท่านั้น แต่เป็นการทำผิดแบบซ้ำแล้วซ้ำเล่า และบุคคลพันโทษอาจจะเข้า-ออกเรือนจำต่อไปไม่รู้จบ อย่างไรก็ตามในตัวอย่าง (38) คำว่า “วงจร” ปรากฏร่วมกับคำว่า “ตัด” ซึ่งเป็นการสื่อมูลบทว่าวงจรการทำผิดซ้ำเป็นสิ่งที่มียุ่และจะถูก “ตัด” ไม่ให้เป็นวงจรที่สมบูรณ์ ส่วนตัวอย่าง (39) คำว่า “วัฏวน” ปรากฏร่วมกับกลุ่มคำ “จะไม่ทำให้ผู้พันโทษกลับเข้าสู่” ซึ่งสื่อความหมายเชิงป้องกันไม่ให้กลับเข้าสู่วัฏวนการกระทำความผิด แต่อีกมุมหนึ่งก็สื่อมูลบทว่าวัฏวนนี้มีอยู่จริงได้ด้วย ดังนั้นทั้ง 3 ตัวอย่างจึงเป็นการนำคำศัพท์ในแวดวงอื่น ๆ มาใช้เปรียบเทียบกับการทำผิดที่ไม่รู้จบโดยแสดงให้เห็นว่า การทำผิดไม่รู้จบนี้มีอยู่จริงและมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้เสมอ ตัวอย่างเหล่านี้จึงมีส่วนประกอบสร้างภาพตัวแทน **บุคคลพันโทษเป็นผู้มีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำ** ได้

- (41) การปรับปรุงแก้ไขผู้ที่เคยหลงผิดด้วยการให้โอกาสคนเหล่านั้นมีอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เขาเหล่านั้นด้วยอีกทางหนึ่ง และเป็นการป้องกันปัญหาคนล้นคุกได้อีกด้วย

(คม ชัด ลึก 21 ก.พ. 2554)

ตัวอย่างที่ (41) มีการสื่ออุปลักษณ์ [การทำความผิด คือ โรค] จากถ้อยคำ “สร้างภูมิคุ้มกัน” ที่ยกมาเปรียบเทียบกับ “การให้โอกาส” การยกเรื่องภูมิคุ้มกันเปรียบเทียบทำให้เห็นว่าการทำผิดเหมือนโรคโรคหนึ่งที่ต้องสร้างภูมิคุ้มกันไม่ให้เป็นซ้ำเนื่องจากมีโอกาสที่จะเป็นซ้ำขึ้นอีก การใช้อุปลักษณ์ดังกล่าวนี้จึงมีส่วนแสดงภาพตัวแทน **บุคคลพันโทษเป็นผู้มีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำ** ได้เช่นกัน

5.6 การใช้มูลบท (Presupposition)

มูลบท หรือความเชื่อที่มีอยู่ก่อน หมายถึงสมมติฐานเบื้องต้นหลังถ้อยคำ เป็นสิ่งที่ใช้เพื่อสื่อว่ามีความรู้หรือความเชื่อบางอย่างอยู่เบื้องหลังคำแต่ไม่ได้พูดออกมา (Mey, 1993) Fairclough กล่าวถึงบทบาทของมูลบทในการสื่ออุดมการณ์ไว้ว่า การนำเสนอข้อมูลในรูปของมูลบทก็คือการ “อ้าง” ว่าข้อมูลนั้นๆ เป็นความเชื่อที่มีร่วมกันอยู่ก่อน (Fairclough, 1995, อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 89) ในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทในหนังสือพิมพ์รายวันพบรูปภาพที่สื่อมูลบทดังต่อไปนี้

5.6.1 รูปภาพที่ใช้อ้างถึง เมื่อเรากล่าวถึงถ้อยคำที่มีรูปภาพอ้างถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ย่อมสื่อว่า “สิ่งนั้นมีอยู่” (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 85) ดังตัวอย่าง

(42) ขอให้ทุกคนนำความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิต

(ข่าวสด 13 ธ.ค. 2554)

(43) ด้วยความโชคดีที่ขณะอยู่ในเรือนจำได้ฝึกอาชีพพังกาแฟและเครื่องดื่ม มีแบรนด์ ‘ผลิตผล คนดี’ เป็นใบการันตีว่ากลับใจและพร้อมกลับสู่สังคมแล้ว

(มติชน 6 พ.ค. 2557)

การใช้ข้อความ “ความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ” ในตัวอย่างที่ (42) เป็นการใช้รูปภาพอ้างถึงเพื่อแสดงให้เห็นว่าทั้งข้อความเป็นคุณสมบัติที่บุคคลพันโทมีอยู่จริง ขณะที่ข้อความ “ฝึกอาชีพพังกาแฟและเครื่องดื่ม” ในตัวอย่างที่ (43) ปรากฏหลังคำว่า “ได้” ที่เน้นความที่เคยเกิดขึ้นและผ่านไปแล้วในอดีต ซึ่งก็คือช่วงเวลาในเรือนจำ อีกทั้งยังปรากฏรูปภาพอ้างถึง “แบรนด์ ‘ผลิตผลคนดี’” ว่ามีอยู่จริงและเป็นเครื่องยืนยันความรู้ความสามารถของบุคคลพันโทด้วย

รูปภาพที่สื่อมูลบทในตัวอย่างทั้งสองจึงสามารถประกอบสร้างภาพตัวแทนบุคคลพันโทเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูทักษะอาชีพอย่างดี ได้

(44) ปัญหาของผู้พันโทคือสังคมไม่กล้ายอมรับกลับเข้าทำงาน

(คม ชัด ลึก 23 มี.ค. 2557)

(45) วันที่กลุ่มคนเหล่านี้ออกจากคุกแล้ว ไปพบเจอกับมายาคติของคนในสังคม เช่น เพื่อนบ้านไม่อยากจะพูดคุยด้วย สังคมก็ไม่อยากจะรับเข้าทำงาน

(มติชน 14 มี.ค. 2556)

ตัวอย่าง (44) ได้อ้างถึง “ปัญหา” ที่บุคคลพันโทต้องประสบคือ “สังคมไม่ยอมรับเข้าทำงาน” ส่วนตัวอย่างที่ (45) อ้างถึง “มายาคติของคนในสังคม” รูปภาพอ้างอิงทั้งสองประโยคนี้แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่อ้างถึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้นจึงสามารถประกอบสร้างภาพตัวแทน **บุคคลพันโทเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต** ได้โดยตรง

5.6.2 รูปภาพบ่งการเกิดซ้ำ รูปภาพกลุ่มนี้สื่อมูลบทว่าการกระทำหรือสภาพเช่นนั้นเคยเกิดขึ้นหรือมีอยู่มาก่อน (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 87) ดังตัวอย่าง

(46) คงจะมีอดีตผู้ต้องขังไม่กี่คนที่พันโทออกมาแล้วมีร้านมีรวง มีกิจการเป็นของตัวเอง กว่าจะเดินทางมาจนถึงจุดนี้ ก็ผ่านการปฏิเสธแล้วปฏิเสธแล้ว โดนดูถูกแล้วดูถูกอีก เกือบจะยอมแพ้ไปก็หลายครั้งไม่น้อย

(คม ชัด ลึก 27 ธ.ค. 2559)

ตัวอย่าง (46) แม้จะสื่อความว่าบุคคลพันโทประสบความสำเร็จด้วย
 รูปภาพอ้างถึงว่า “มีกิจการเป็นของตนเอง” แต่ในส่วนหลังปรากฏข้อความ
 “ผ่านการปฏิเสธแล้วปฏิเสธเล่า โดนดูถูกแล้วดูถูกอีก” ซึ่งรูปภาพ “...แล้ว...เล่า”
 และ “...แล้ว...อีก” บ่งบอกว่ากริยาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้น “ซ้ำหลายครั้ง” และแม้ว่า
 รูปภาพ “ผ่าน” จะแนะนำความว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นอดีตไปแล้ว แต่ก็ยัง
 สามารถสื่อภาพตัวแทนบุคคลพันโทได้ ว่าเมื่อพวกเขาออกจากเรือนจำ **บุคคล
 พันโทเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต
 ได้อย่างดี**

(47) การหวนกลับมาก่อเหตุของผู้พันโทกลับกลายเป็นปัญหาที่ยังคงซ้ำซาก

(เดลินิวส์ 23 พ.ค. 2557)

(48) สังคมไทยยังติดภาพ “คนพันคุก” ออกมาแล้วมักจะกลับไปทำผิดซ้ำอีก

(เดลินิวส์ 2 ธ.ค. 2560)

ตัวอย่างที่ (47)–(48) ใช้รูปภาพ “หวนกลับมา” “ซ้ำซาก” “ซ้ำอีก” และ
 “กลับไป” ซึ่งเป็นรูปภาพที่บ่งการเกิดซ้ำ สื่อความว่า “การก่อเหตุ” และ “ทำผิด”
 ได้เกิดขึ้นมาก่อนแล้วในอดีต ดังนั้นรูปภาพลักษณะนี้จึงสื่อภาพตัวแทนได้ว่า
บุคคลพันโทเป็นผู้มีประวัติการกระทำความผิด นอกจากนี้ หากพิจารณา
 เฉพาะข้อความ “การหวนกลับมาก่อเหตุของผู้พันโท” และ “ภาพ ‘คนพันคุก’
 ออกมาแล้วมักจะกลับไปทำผิดซ้ำอีก” ก็อาจสรุปได้ว่าการก่อเหตุซ้ำเป็นสิ่งที่
 อยู่จริง เนื่องจากใช้รูปภาพที่ใช้อ้างถึง ข้อความทั้งสองจึงสามารถประกอบ
 สร้างภาพตัวแทน **บุคคลพันโทเป็นผู้มีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำ** ได้ด้วย

5.6.3 คำกริยาบ่งการเปลี่ยนสภาพ คำกริยากลุ่มนี้มีความหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนสภาพ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 87) ดังตัวอย่าง

- (49) ทางกรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีความเชื่อว่า กลุ่มบุคคลที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ และฝึกฝีมือแรงงานถ้าออกมาใช้ชีวิตในสังคมแล้ว จะสามารถสร้างรายได้ให้ครอบครัว และจะลบภาพการเป็นตัวปัญหาของสังคมได้อย่างแน่นอน

(สยามรัฐ 11 เม.ย. 2556)

ตัวอย่างที่ (49) คำว่า “ลบ” เป็นรูปภาษาบ่งการเปลี่ยนสภาพ แต่เมื่อปรากฏร่วมกับคำว่า “จะ” ย่อมหมายถึงข้อความที่ตามมาคือ “ภาพการเป็นตัวปัญหาของสังคม” นั้น ยังคงมีอยู่เพียงแต่เป็นความคาดหวังของผู้พูดว่าจะสามารถลบภาพนี้ได้ในอนาคต ดังนั้น ตัวอย่างนี้จึงเป็นการใช้มูลบทเพื่อสื่อภาพตัวแทน **บุคคลพ้นโทษเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต**

5.6.4 คำกริยากลุ่มแนะนำความ คำกริยากลุ่มนี้สามารถแนะนำความหมายบางประการได้ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 86) ดังตัวอย่าง

- (50) “ในส่วนของมาตรการดูแลความปลอดภัย ถ้าเป็นผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำเลยนั้น หากทางเรารู้จำนวนที่แน่นอนคงประสานไปยังจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดจะทราบอยู่แล้วว่ามีใครที่ออกไปบ้าง โดยจะขอความร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัด แต่คงไม่ถึงขั้นต้องไปสะกดรอยกับกลุ่มคนเหล่านี้ ที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ เพราะอาจจะเป็นการละเมิดสิทธิของเขาได้ โดยจะใช้กระบวนการพอสมควร”

(มติชน 10 ส.ค. 2559)

ตัวอย่าง (50) หากพิจารณาเฉพาะข้อความ “มาตรการดูแลความปลอดภัย” จะสรุปได้ว่ารูปภาษาดังกล่าวเป็นรูปภาษาที่ใช้อ้างถึงเพื่อสื่อว่ามีอยู่จริง และยังคงย้ำด้วยคำว่า “กระบวนการ” ที่เน้นความว่ามาตรการนี้ทำอย่างเป็นระบบด้วย นอกจากนี้ถ้าพิจารณาเฉพาะ “ดูแลความปลอดภัย” ที่เป็นคำกริยาเน้นความว่ามี “อันตราย” บางอย่างอยู่ สำหรับบริบทนี้ก็คือผลพวงจากการปล่อยตัวบุคคลพ้นโทษนั่นเอง ดังนั้นตัวอย่างนี้จึงประกอบสร้างภาพตัวแทน **บุคคลพ้นโทษเป็นบุคคลที่น่าหวาดกลัว**

5.6.5 การปฏิเสธมูลบท เป็นลักษณะประการสำคัญที่แยกมูลบทออกจากความหมายประเภทอื่น แม้จะใส่คำปฏิเสธในถ้อยคำนั้นๆ มูลบทก็ยังคงอยู่ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 84) ดังตัวอย่าง

- (51) ด้วยความมุ่งหวังว่าผู้พ้นโทษทั้งหมดจะสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ และไม่กระทำผิดซ้ำถูกจับกุมแล้วหวนกลับสู่การจองจำอีก

(มติชน 10 ธ.ค. 2554)

คำว่า “ซ้ำ” “อีก” “หวนกลับสู่” ใน (51) เป็นรูปภาษาบ่งการเกิดซ้ำที่สื่อมูลบทว่าการ “กระทำผิด” “ถูกจับกุม” และ “การจองจำ” ล้วนเคยเกิดขึ้นแล้ว แม้จะมีคำปฏิเสธ “ไม่” ปรากฏร่วมด้วย มูลบทก็ยังคงอยู่ การปฏิเสธมูลบทดังตัวอย่างนี้จึงยังสามารถประกอบสร้างภาพตัวแทน **บุคคลพ้นโทษเป็นผู้มีประวัติการทำความผิด** ได้อยู่

5.7 การอ้างคำกล่าว วาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษบ่อยครั้งมีการยกถ้อยคำสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้ ถ้อยคำเหล่านั้นนอกจากจะเป็นการให้ข้อมูลแล้ว ยังเพิ่มความน่าเชื่อถือให้เรื่องที่กำลังกล่าวถึงได้เป็นอย่างดี เนื่องจากไม่ใช้ความคิดเห็นของผู้เขียนข่าว แต่เป็นคำกล่าวของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่า กลวิธีนี้จะสามารถประกอบสร้างภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษได้

5.7.1 การอ้างคำกล่าวบุคคลที่น่าเชื่อถือ เช่น

- (52) อยากให้ทุกคนเปลี่ยนมุมมองความคิดใหม่ ไม่มีใครอยากเป็นคนเลว แต่เมื่อเขา พลังพลาดไปแล้ว ขอโอกาสให้เขาใหม่ ให้กำลังใจ

(มติชน 6 พ.ค. 2557)

- (53) “ริโอดอร์ รูสเวล” อดีตประธานาธิบดีคนที่ 26 ของสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า “คนที่ไม่เคยทำผิด คือคนที่ไม่เคยทำอะไรเลย” เชื่อว่าทุกคนล้วนเคยผิดพลาด หนทางชีวิตแต่ละคนเชื่อว่าโรยด้วยกลีบกุหลาบ ทำดีทำถูกมาตลอดก็หาไม่

(เดลินิวส์ 14 ธ.ค. 2559)

ตัวอย่าง (52) เป็นคำกล่าวของ นิติชัย นิยมวัน “นักทฤษฎีทวิบาทปฏิบัติ” ที่ถูกหยิบยกมายืนยันว่า “ไม่มีใครอยากเป็นคนเลว” และเสริมด้วย “พลังพลาด” เพื่อให้เห็นว่าผู้กระทำผิดทุกคนทำไปโดยไม่ตั้งใจ เป็นเพียงการพลังพลาดเท่านั้น ทั้งยังใช้ข้อความ “อยากให้ทุกคนเปลี่ยนความคิดใหม่” ที่สื่อมูลบทว่าเดิมมีความคิดแบบเก่าที่คิดว่าบุคคลพันโทษเป็นคนเลวอยู่ด้วย ซึ่งผู้กล่าวข้อความนี้ไม่เห็นด้วยกับความคิดดังกล่าวและอยากให้สังคมเปลี่ยนความคิดนี้ ส่วนตัวอย่าง (53) เป็นคำกล่าวของริโอดอร์ รูสเวล ที่ยืนยันให้เห็นความปกติของมนุษย์ที่ “ล้วนเคยทำผิดพลาด” การยกคำกล่าวของบุคคลที่มีชื่อเสียงอาจเป็นการเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือให้มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่ากลวิธีนี้สามารถประกอบสร้างภาพตัวแทน บุคคลพันโทษบางส่วนไม่ได้กระทำผิดโดยสันดาน ได้เช่นกัน

5.7.2 การอ้างคำกล่าวบุคคลพันโทษ

- (54) สิทธิชัยเล่าว่า ขณะถูกจับนั่งซ้อนท้ายจักรยานยนต์เพื่อนไปร่วมชุมนุมที่ตลาดปิ้งเมื่อขับผ่านป้อมตำรวจตรึงวัดช่องลม เกิดเสียงดังคล้ายระเบิดขึ้นที่ป้อม ทำให้ตำรวจคิดว่าตนและเพื่อนเป็นคนโยนระเบิดใส่ จึงรีดจักรยานยนต์ไล่ชนท้ายรถตมจนรถล้มและจับกุมเพื่อนได้ “แต่ผมมาถูกจับกุมตอนไปเอารถจักรยานยนต์

ที่ สน.ทุ่งมหาเมฆ ปรากฏว่าถูกตำรวจล็อกตัวและแจ้งข้อหาร่วมกันประเบิดใส่
ป้อมตำรวจ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เป็นผู้ก่อเหตุและเพื่อนผมก็ไม่ได้ทำ ต้องติดคุกคนละ
1 ปี 6 เดือนจนมาได้รับพระราชทานอภัยโทษ ในวันนี้ผมจะปรึกษากับทนายความ
เพื่อฟ้องร้องเอาผิดกับเจ้าหน้าที่รัฐและรัฐบาลชุดที่แล้วที่ใช้ความรุนแรงกับ
ประชาชน”

(มติชน 9 ธ.ค. 2554)

ตัวอย่างที่ (54) สรุปใจความบางส่วนได้ว่า บุคคลพันโทรายนี้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทั้ง ๆ ที่ไม่ได้กระทำความผิดจริง จนนำไปสู่การตัดสินให้ถูกจำคุก และยังกล่าวถึงการเอาผิดกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความผิดพลานั้นด้วย อย่างไรก็ตามคำกล่าวข้างต้นแม้จะยังไม่ได้รับการพิสูจน์ว่าจริงเป็นจริงหรือเท็จ ณ วันที่ตีพิมพ์ แต่การที่สื่อมวลชนในฐานะผู้ที่ได้รับการตีความว่าเป็นผู้เสนอความจริงได้เลือกประเด็นนี้มากล่าวถึง ก็อาจจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องราวของบุคคลพันโทได้ด้วย ว่าบุคคลพันโทรายนี้อาจไม่ได้กระทำความผิดจริง ผู้วิจัยจึงเห็นว่ากลวิธีนี้มีส่วนสนับสนุนภาพตัวแทน บุคคลพันโทบางส่วนไม่ได้กระทำผิดโดยสันดาน ได้

(55) ผมเชื่อว่าทุกคนเป็นคนดีและทุกคนตั้งใจ

(คม ชัด ลึก 27 ธ.ค. 2559)

(56) ทุกวันนี้ผมไม่คิดจะกลับไปแตะต้องยาเสพติดอีกเลย ถึงจะเอาเงินกับยามากองรวมกันให้ผม ผมก็ไม่เอา

(เดลินิวส์ 7 พ.ค. 2560)

ตัวอย่าง (55) เป็นเสียงจากบุคคลพันโทที่ประสบความสำเร็จ ส่งเสียงยืนยันว่าบุคคลพันโทรายอื่นๆ “ทุกคนเป็นคนดีและทุกคนตั้งใจ” ขณะที่ตัวอย่าง (56) เป็นเสียงของบุคคลพันโทที่ปฏิญาณว่าจะ “ผมไม่คิดจะกลับไปแตะต้อง

ยาเสพติดอีกเลย” ทั้งยังยืนยันอย่างหนักแน่นด้วยประโยคแสดงความขัดแย้ง “ถึงจะเอาเงินกับยามากองรวมกันให้ผม ผมก็ไม่เอา” คำกล่าวเหล่านี้ล้วนประกอบสร้างภาพตัวแทน **บุคคลพันโทเป็นผู้ที่กลับตัวกลับใจแล้ว** ได้อย่างดี

5.8 การใช้สหบท (Intertextuality)

การใช้สหบท (Intertextuality) คือ ตัวบทหรือวาทกรรมอื่น ๆ ที่แทรกอยู่ในตัวบทที่กำลังศึกษา (Fairclough, 1992, p. 84) ในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทพบตัวอย่างการใช้สหบทดังต่อไปนี้

- (57) ผมอยากให้ประชาชนสงสารพวกที่เขาตั้งใจปฏิบัติตนดีงามมีความตั้งใจที่จะกลับไปใช้ชีวิตในสังคม ในครอบครัว คนเขาก็เป็นคนดีในสังคมได้ เพียงแต่เขาผิดพลาดทุกคนก็มีผิดพลาดได้ ขนาด “องคุลิมาล” ยังกลับใจได้ ขอเพียงสังคมให้โอกาส (เดลินิวส์ 2 ก.พ. 2560)

ตัวอย่างที่ (57) มีการยกเรื่องขององคุลิมาล ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในวาทกรรมพระพุทธศาสนาмаกล่าวถึง โดยองคุลิมาลได้เดินทางฆ่าคน 999 คนก่อนที่จะพบกับพระพุทธเจ้าและได้ฟังเทศนาจากพระพุทธเจ้าจนเกิดความเลื่อมใสและออกบวชเป็นพุทธสาวกในที่สุด องคุลิมาลจึงเป็นตัวอย่างของคนที่สามารถกลับตัวกลับใจได้แม้ว่าจะผ่านการกระทำความผิดอย่างใหญ่หลวงก็ตาม การใช้ข้อความ “ขนาดองคุลิมาลยังกลับใจได้” จึงเป็นการชี้ให้เห็นว่าบุคคลพันโทที่ผ่านการกระทำความผิด ซึ่งไม่ได้หนักหนาเท่าองคุลิมาลก็ย่อมกลับตัวกลับใจได้เช่นเดียวกัน ตัวอย่างนี้มีส่วนประกอบสร้างภาพตัวแทน **บุคคลพันโทเป็นผู้ที่กลับตัวกลับใจแล้ว** ได้ชัดเจนขึ้น

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้อธิบายกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่สามารถประกอบสร้างภาพตัวแทนบุคคลพันโทได้ ในหัวข้อต่อไปผู้วิจัยจะสรุปและอธิบายภาพตัวแทนบุคคลพันโทที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาต่างๆ

6. ภาพตัวแทนบุคคลพันธุ์ไทยในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันธุ์ไทยในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในตัวอย่างพบว่า กลวิธีทางภาษาต่างๆ สามารถประกอบสร้างภาพตัวแทนบุคคลพันธุ์ไทยได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2

แสดงภาพตัวแทนบุคคลพันธุ์ไทยที่พบในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันธุ์ไทยในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

ภาพตัวแทนด้านบวก	• บุคคลพันธุ์ไทยบางส่วนไม่ได้กระทำผิดโดยสันดาน • บุคคลพันธุ์ไทยเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูทักษะอาชีพอย่างดี • บุคคลพันธุ์ไทยเป็นผู้ที่กลับตัวกลับใจแล้ว • บุคคลพันธุ์ไทยบางส่วนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต
ภาพตัวแทนด้านลบ	• บุคคลพันธุ์ไทยเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต • บุคคลพันธุ์ไทยเป็นผู้มีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำ • บุคคลพันธุ์ไทยเป็นผู้มีประวัติการกระทำผิด • บุคคลพันธุ์ไทยเป็นบุคคลที่น่าหวาดกลัว • บุคคลพันธุ์ไทยเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูที่ไม่มีประสิทธิภาพ

ภาพตัวแทนด้านบวก

ภาพตัวแทนบุคคลพันธุ์ไทยด้านบวก หมายถึงภาพตัวแทนที่เป็นประโยชน์สำหรับบุคคลพันธุ์ไทย ประกอบด้วยภาพตัวแทน 4 ภาพ ได้แก่ บุคคลพันธุ์ไทยบางส่วนไม่ได้กระทำผิดโดยสันดาน บุคคลพันธุ์ไทยเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูทักษะอาชีพอย่างดี บุคคลพันธุ์ไทยเป็นผู้ที่กลับตัวกลับใจแล้ว และบุคคลพันธุ์ไทยบางส่วนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต

ในการใช้ภาษาในการเสนอเรื่องราวบุคคลพันโทจำเป็นต้องขบเน้นคุณสมบัติด้านบวก อาทิ การใช้โครงสร้างประโยคแสดงเหตุ-ผลของการกระทำ ความผิดที่แสดงให้เห็นว่า คนเหล่านี้ทำผิดเพราะความจำเป็น ไม่ได้กระทำความผิดโดยสันดาน การใช้คำอ้างถึงกิจกรรมการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำอย่างหลากหลาย ภายใต้อาณัติความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่ล้นหน้าเชื่อถือ เพื่อให้ผู้รับสารรับรู้ว่าคุณค่าพันโทผ่านการฟื้นฟูมาอย่างดี การเลือกใช้ชุดคำศัพท์ที่แสดงการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจของบุคคลพันโท เช่น “กลับใจ สำนึก” ซ้ำๆ เพื่อให้สังคมได้เห็นว่าแม้บุคคลเหล่านี้จะเคยทำความผิด แต่ก็ไม่จำเป็นต้องมีพฤติกรรมแบบนั้นเพราะบุคคลที่จากโทษคุมขังมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ สำนึกผิด และกลับตัวกลับใจแล้ว นอกจากนี้ยังมีอยู่บ่อยครั้งที่การอ้างถึงบุคคลพันโทเลือกใช้คำศัพท์ที่มีความหมายเชิงบวก เช่น “คนดี คนดีแบบ คนตัวอย่าง” ภาษานี้ทำให้ผู้รับสารรับรู้ว่าคุณค่าพันโทไม่ได้ออกมากระทำความผิดซ้ำอย่างที่สังคมเป็นกังวลเสมอไป บางส่วนยังสามารถนำความรู้ความสามารถที่ได้จากการฝึกในเรือนจำมาใช้ประโยชน์จนกลายเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จและสามารถเป็นแบบอย่างแก่บุคคลพันโทและผู้ต้องขังคนอื่นๆ ได้อย่างดีก็มี

ภาพตัวแทนบุคคลพันโทเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูทักษะอาชีพอย่างดี บุคคลพันโทเป็นผู้ที่กลับตัวกลับใจแล้ว และบุคคลพันโทบางส่วนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต อาจพิจารณาได้ว่าเป็นภาพตัวแทนหลักที่ตรงตามเป้าหมายของวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโท คือ การสื่อสารกับสังคมเพื่อให้สังคมรับรู้ว่าคุณค่าพันโทผ่านการบำบัดฟื้นฟูมาอย่างดีและกลับตัวกลับใจแล้ว ส่วนภาพตัวแทนบุคคลพันโทบางส่วนไม่ได้กระทำความผิดโดยสันดาน มักปรากฏในต้วบทส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการไม่ได้รับการยอมรับของบุคคลพันโท ซึ่งเป็นภาพตัวแทนเสริมที่ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าบุคคลพันโทเป็นผู้ที่น่าเห็นใจ

ภาพตัวแทนกลุ่มนี้ดูเหมือนจะเป็นภาพที่เกิดจากการออกใบรับรองของผู้ส่งสาร กล่าวคือ เมื่อวัตถุประสงค์ของการนำเสนอวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโท มุ่งปรับทัศนคติของสังคมจากเดิมที่สังคมส่วนใหญ่อาจจะมองคนกลุ่มนี้

ด้วยอคติ ให้กลับกลายเป็น “การยอมรับ” พวกเขา ดังนั้น การเลือกใช้ภาษาของผู้ส่งสารจึงอาจจำเป็นต้องเลือกกลวิธีทางภาษาเพื่อขับเน้นคุณสมบัติด้านบวกของบุคคลพันโทให้ได้มากที่สุด

ภาพตัวแทนด้านลบ

แม้ว่าวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทจะมุ่งขับเน้นคุณสมบัติด้านบวกของบุคคลพันโทดังที่กล่าวแล้ว แต่รูปภาษาจำนวนไม่น้อยก็ยังสามารถสื่อภาพตัวแทนที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลพันโทเช่นกัน ผู้วิจัยเรียกภาพตัวแทนกลุ่มนี้ว่า ภาพตัวแทนบุคคลพันโทด้านลบ หมายถึงภาพตัวแทนที่อาจมีส่วนสำคัญต่อการสร้างอคติแก่บุคคลพันโท ได้แก่ บุคคลพันโทเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต บุคคลพันโทเป็นผู้มีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำ บุคคลพันโทเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูที่ไม่มีประสิทธิภาพ บุคคลพันโทเป็นผู้มีประวัติการทำความผิด และบุคคลพันโทเป็นบุคคลที่น่าหวาดกลัว

กลวิธีการใช้ภาษาในการสื่อภาพตัวแทนด้านลบของบุคคลพันโท ผู้วิจัยสังเกตว่า อาจไม่ได้เกิดจากความตั้งใจของผู้ส่งสาร แต่อาจเกิดจากทัศนคติเดิมที่มีอยู่ในสังคมรวมทั้งในความคิดของผู้ส่งสารด้วยที่บางส่วนอาจจะยังมีอคติต่อบุคคลพันโทโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม อาทิ คำที่ปรากฏร่วมกับ “โอกาส” ที่สื่อว่าบุคคลเหล่านี้ไม่ได้เป็นผู้ครอบครองโอกาสแม้แต่เล็กน้อย แต่เป็นผู้ที่ต้องการ รอคอย ต้องขอ และขอให้สังคมเป็นผู้มอบให้จึงจะได้รับสิทธิ์การครอบครองโอกาสนั้น หรือการใช้รูปภาษาต่างๆ ที่สื่อการมีอยู่ของ “การไม่ยอมรับ” จากสังคมที่ตอกย้ำให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า พวกเขาคือกลุ่มคนที่สังคมไม่ยอมรับและต้องเผชิญกับปัญหาการดำเนินชีวิต ปัญหาการดำเนินชีวิตของบุคคลพันโทยังสัมพันธ์ต่อเนื่องไปถึงเรื่องแนวโน้มในการกระทำผิดซ้ำ กล่าวคือ บ่อยครั้งที่วาทกรรมชุดนี้ได้แสดงผลว่าเมื่อบุคคลพันโทมีปัญหาการดำเนินชีวิตอันเนื่องมาจากสังคมไม่ยอมรับ มีแนวโน้มสูงที่จะทำให้พวกเขาตัดสินใจทำผิดซ้ำ ในมุมหนึ่งการสื่อแบบนี้อาจเป็นการกระตุ้นให้สังคมยอมรับพวกเขาเพื่อร่วมกันป้องกันไม่ให้คนพันโท

ทำผิดซ้ำด้วยก็ได้ แต่ในขณะเดียวกันผู้วิจัยเห็นว่าการสื่อสารลักษณะนี้ก็อาจสร้างความรับรู้ว่าคุณคณพัณโทยะมี “โอกาส” ที่จะกระทำผิดซ้ำได้เสมอ ดังนั้นจึงเป็นเหมือนการตอกย้ำอคติให้ยังคงอยู่ต่อไปได้อีกทางหนึ่ง ส่วนการเลือกใช้คำศัพท์ มีคำอ้างถึงคุณคณพัณโทยะจำนวนหนึ่งที่ดูเหมือนจะแฝงอคติลงไปด้วย ทั้งการใช้คำที่มีความหมายเชิงลบอ้างถึงคุณคณพัณโทยะ การใช้คำที่อ้างถึงผู้กระทำผิดความผิดต่างๆ ที่พวกเขาพ้นจากสถานะนั้นแล้ว เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่า คำอ้างถึงเหล่านั้นนอกจากจะช่วยให้ผู้รับสารทราบว่าการกล่าวถึงใครแล้ว ส่วนหนึ่งก็อาจจะแฝงอคติและตอกย้ำเรื่องการทำผิดในอดีตของพวกเขาอยู่ทุกครั้งที่ใช้คำเหล่านั้นด้วย ฐปณญญาคณพัณโทยะบรรยายความรู้สึกรักของคนในสังคม เช่น “หวาดกลัว ออกส้นขวัญผวา” ที่ผู้วิจัยเห็นว่าสื่อสารให้เห็นว่าสังคมส่วนหนึ่งกลัวคุณคณพัณโทยะ เมื่อฐปณญญาคณพัณโทยะได้เผยแพร่ออกไปในสื่อที่น่าเชื่อถือจึงเป็นการผลิตซ้ำความกลัวเหล่านั้นให้สังคมส่วนอื่นๆ รับรู้โดยทั่วกันว่าคุณคณพัณโทยะเป็นผู้น่าหวาดกลัว นอกจากนี้การรายงานเรื่องราวคุณคณพัณโทยะบางส่วนมีเนื้อหาที่คาบเกี่ยวไปถึงการบำบัดฟื้นฟูในเรือนจำที่ส่งผลมาถึงคุณคณพัณโทยะ โดยเล่าถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดในเรือนจำที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบำบัดฟื้นฟู เมื่อโครงสร้างเหตุ-ผล เป็นดังนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า อาจจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของสังคม กล่าวคือ เมื่อกระบวนการบำบัดฟื้นฟูมีปัญหา บุคคลที่เป็นผลผลิตจากการบำบัดฟื้นฟูก็ย่อมไม่ได้รับประสิทธิภาพจากการบำบัดฟื้นฟูเท่าที่ควร และอาจเกิดคำถามว่าคุณคณพัณโทยะพ้นจากเรือนจำโดยที่ไม่ได้รับการบำบัดอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และกลับตัวกลับใจแล้วจริงหรือไม่

ภาพตัวแทนคุณคณพัณโทยะเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต ซึ่งให้เห็นปัญหาในการใช้ชีวิตของคุณคณพัณโทยะในสังคม ขณะที่ภาพตัวแทนคุณคณพัณโทยะเป็นผู้มีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำ บุคคลพัณโทยะเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูที่ไม่มีประสิทธิภาพ บุคคลพัณโทยะเป็นผู้มีประวัติการกระทำผิด และคุณคณพัณโทยะเป็นบุคคลที่น่าหวาดกลัว ล้วนเป็นภาพตัวแทนที่อาจมีผลต่อการสร้างอคติต่อคุณคณพัณโทยะให้เกิดกับผู้รับสาร ภาพตัวแทนคุณคณพัณโทยะด้านลบเหล่านี้จึงชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารเพื่อสร้างทัศนคติ

ที่ดีแก่บุคคลพ้นโทษในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษอาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นการที่สารที่ส่งถึงคนจำนวนมากได้แฝงการสื่อภาพด้านลบต่อบุคคลพ้นโทษอย่างต่อเนื่อง และแฝงในรูปภาษาที่ค่อนข้างแนบเนียน คล้ายเป็นเรื่องปกติก็ยิ่งทำให้อคติที่มีต่อบุคคลพ้นโทษยังคงฝังแน่นอยู่ต่อไป และเปลี่ยนแปลงได้ยาก

7. วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะแยกพิจารณาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 7.1) การผลิตและกระจายตัวบท และ 7.2) การรับและตีความตัวบท ดังต่อไปนี้

7.1 การผลิตและกระจายตัวบท

การศึกษาครั้งนี้เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ตรงกับปีที่เริ่มนำแนวคิดคืนคนดีสู่สังคมมาใช้ในการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง เมื่อพิจารณาตัวบท พบว่า มักมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแถลงข่าวนโยบายหรือกิจกรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข่าวการปล่อยตัวบุคคลพ้นโทษ ข่าวการประชุม อภิปราย หรือเสวนาเกี่ยวกับแนวทางการบำบัดฟื้นฟูบุคคลพ้นโทษ และข่าวที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของบุคคลพ้นโทษ เมื่อสังเกตตัวบทจำนวนหนึ่งพบว่าการเผยแพร่ซ้ำในหลายสื่อดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 ดัชนีจากเว็บไซต์กรมการจัดหางาน (9 ม.ค. 2560) และ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ (16 ม.ค. 2560)



กรมการจัดหางาน
Department of Employment

**แรงงานรับลูกนายกรหา
งานให้ผู้พิการ** RSS

🕒 09-01-2017 f t

แรงงานรับลูกนายกรหา งานให้ผู้พิการ

กระทรวงแรงงาน เร่งให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการ ก่อการประกอบอาชีพอิสระ และการจ้างงานในสถานประกอบการ โดยจัดทำแผนงานรองรับไว้แล้วทั่วประเทศกว่า 55,000 อัตรา

กระทรวงแรงงาน โดยนายสิงห์ทอง พุฒินาถ อธิบดีกรมการจัดหางาน กล่าวว่า ตามที่ผู้พิการมีจำนวนมากหลายหมื่นคนได้รับผลกระทบทางอาชีพ เพื่อให้ออกมาประกอบอาชีพได้มีโอกาสประกอบอาชีพได้ โดยรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้พิการได้มีงานทำ โดยรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้พิการได้มีงานทำ โดยรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้พิการได้มีงานทำ

กระทรวงแรงงาน เร่งให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการ

กระทรวงแรงงาน โดย นายสิงห์ทอง พุฒินาถ อธิบดีกรมการจัดหางาน กล่าวว่า ตามที่มีผู้พิการเป็นจำนวนมากหลายหมื่นคนได้รับผลกระทบทางอาชีพ เพื่อให้ออกมาประกอบอาชีพได้ โดยรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้พิการได้มีงานทำ โดยรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้พิการได้มีงานทำ

อธิบดีกรมการจัดหางาน กล่าวต่อไปว่า สำหรับผู้พิการที่เคยได้รับการฝึกอาชีพในระหว่างที่ว่างงาน ที่ต้องการจะประกอบอาชีพอิสระของตนเอง ก็ได้จัดกิจกรรมให้คำปรึกษา และแนวอาชีพ เช่น อาชีพที่ตนเองมีความรู้ ความสามารถ ตลาดแหล่งเงินทุน เป็นต้น ในกรณีที่มีผู้พิการต้องการฝึกทักษะเพิ่มเติมก็ได้ประสานกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อจัดฝึกอบรมต่อไป ทั้งนี้ ขอให้นายจ้าง/สถานประกอบการ และประชาชนทั่วไปสนใจได้ว่าจ้างคนกลุ่มนี้ให้มี และจะสามารถทำงานในสังคมได้โดยอาศัยอยู่อย่างเต็มเต็ม หรือสมัครงานได้ดี สำนักงานจัดหางานจังหวัดทุกจังหวัด สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ หรือสถานประกอบการจัดหางาน 1694

นอกจากตัวบทที่เหมือนกันเผยแพร่ซ้ำหลายสื่อดังตัวอย่างแล้ว ยังมีตัวบทอีกจำนวนมากที่มีเนื้อหาและการเรียบเรียงคล้ายกัน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าตัวบทเหล่านี้เป็นข่าวแจก (press release) ที่ส่งจากหน่วยงานรัฐไปยังสำนักพิมพ์ต่าง ๆ บางสำนักพิมพ์อาจเลือกมาตีพิมพ์เหมือนต้นฉบับ หรืออาจตัดทอนปรับข้อความบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ในหน้าหนังสือพิมพ์จึงทำให้ตัวบทมีทั้งเหมือนกันทั้งหมดและต่างกันบางส่วน

สำหรับตัวบทอื่นๆ แม้ไม่อาจสันนิษฐานได้ว่าเป็นข่าวแจก แต่โดยรวมมีลักษณะร่วมกันคือ การเสนอบทสัมภาษณ์ หรืออ้างคำกล่าวบุคคลจาก

หน่วยงานรัฐ บุคคลพันโท หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง จึงสันนิษฐานได้ว่า วาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทที่เสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยมักมีผู้ส่งสารเป็นหน่วยงานภาครัฐร่วมกับหนังสือพิมพ์ โดยสื่อสารผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ก่อนกระจายไปยังผู้รับสารคือประชาชนทั่วไป

เนื้อหาที่หยิบยกมานำเสนอในดวบทเป็นเนื้อหาเชิงสนับสนุนและช่วยเหลือบุคคลพันโท เมื่อตัวสารส่วนหนึ่งถูกส่งจากหน่วยงานรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบำบัดฟื้นฟูด้วยแล้วจึงอาจตีความได้ว่า วัตถุประสงค์หลักของวาทกรรมนี้คือการสื่อสารกับสังคมให้เกิดการยอมรับ ลบอคติที่มีต่อบุคคลพันโท ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หนึ่งของการนำนโยบายคืนคนดีสู่สังคมมาใช้

7.2 การรับและตีความดวบท

ดวบทวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้รวบรวมจากหนังสือพิมพ์รายวัน มีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว โดยมีผู้รับสารเป็นประชาชนทั่วไปที่อ่านหนังสือพิมพ์ ในการผลิตดวบทหนังสือพิมพ์มีกระบวนการคัดกรองข้อมูลหลายชั้นก่อนตีพิมพ์ อีกทั้งในวาทกรรมกลุ่มนี้ยังปรากฏการอ้างถึงบุคคลหรือหน่วยงานภาครัฐที่มีความน่าเชื่อถืออยู่เสมอ ดังนั้นผู้รับสารจึงอาจตีความได้ว่าดวบทกลุ่มนี้เป็นจริงและเชื่อถือได้

เมื่อพิจารณาวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมทั้งการผลิตและกระจายดวบท และการรับและตีความดวบท จะเห็นว่า เรื่องวัตถุประสงค์ของวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโชนั้นเป็นส่วนที่สัมพันธ์กับภาพตัวแทนบุคคลพันโทด้านบวก กล่าวคือ วาทกรรมชุดนี้มีวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายคืนคนดีสู่สังคม ต้องการให้สังคมรับรู้เรื่องราวด้านบวกของบุคคลพันโท เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อบุคคลพันโทให้ดีขึ้น ดวบทจำนวนหนึ่งจึงสื่อภาพตัวแทนด้านบวกของบุคคลพันโท ได้แก่ บุคคลพันโทเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูทักษะอาชีพอย่างดี บุคคลพันโทเป็นผู้ที่กลับตัวกลับใจแล้ว และบุคคลพันโทบางส่วนไม่ได้กระทำความผิดโดยสันดาน

8. วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม

การศึกษาปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการเสนอภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษ พบว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

นโยบายคินคนดีสู่สังคม นับตั้งแต่กระทรวงยุติธรรมเริ่มนำแนวคิดคินคนดีสู่สังคมมาปรับใช้กับกระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดในปี พ.ศ. 2553 การสื่อสารเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมเป็นวิธีการสำคัญที่ทำให้การดำเนินนโยบายต่าง ๆ ภายใต้นโยบายนี้เป็นไปอย่างราบรื่น ดังนั้นการคินคนดีสู่สังคมจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับภาพตัวแทนด้านบวกที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลพ้นโทษ

แนวคิดเรื่องความเมตตาการุณา วาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษมีลักษณะเป็นการอ่อนน้อมขอโอกาสจากสังคม ต้องการให้สังคมมีความเห็นอกเห็นใจต่อบุคคลพ้นโทษ และให้สังคมร่วมช่วยกันปลดปล่อยบุคคลพ้นโทษให้พ้นจากความทุกข์ ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องความเมตตาการุณาในสังคมไทย อย่างไรก็ตามแม้ผู้ผลิตวาทกรรมจะใช้หลักธรรมดังกล่าวในการช่วยผลักดันให้วาทกรรมสัมฤทธิ์ผล แต่ผู้วิจัยเห็นว่าอาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เนื่องจากวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษยังแฝงด้วยภาษาที่สื่ออคติอยู่จำนวนมาก การรู้เท่าทันวาทกรรมและลดทอนอคติที่แฝงในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษน่าจะช่วยให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวเกิดผลสัมฤทธิ์ได้ดีขึ้น

ปัญหาในกระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง คำกล่าวหนึ่งของ พ.ต.อ.ณรัชต์ เศวตนันทน์ เมื่อครั้งเข้ารับตำแหน่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์ในปี พ.ศ. 2560 ที่ว่า “ปัญหาผู้ต้องขังล้นคุก ผู้คุมน้อย นักโทษเยอะ เรือนจำแออัดทำให้การอบรมพัฒนานิสัยของผู้ต้องขังไม่เต็มประสิทธิภาพ” สะท้อนให้เห็นปัญหาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังก่อนที่จะพ้นโทษ ทั้งเรื่องความแออัด สัดส่วนผู้คุมต่อนักโทษที่ไม่สมดุลกัน ส่งผลให้การเปลี่ยนนิสัยเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ในการให้สัมภาษณ์ครั้งเดียวกันนั้น พ.ต.อ.ณรัชต์ ยังกล่าวอีกว่า “ที่ผ่านมาผู้ต้องขังที่พ้นโทษกลับไปทำผิดซ้ำจำนวน

มาก กรมราชทัณฑ์มีนโยบาย ‘คืนคนดีสู่สังคม’ แต่ปัจจุบันกลายเป็น ‘คืนคนเดิมสู่สังคม’ เป็นเรื่องที่ต้องรีบแก้ไข” ที่สะท้อนอย่างชัดเจนว่า ปัญหาในการบำบัดฟื้นฟูบุคคลพ้นโทษที่ผ่านมาได้ส่งผลต่อบุคคลพ้นโทษแล้วจริง ผู้วิจัยเห็นว่าการล้มเหลวในการคืนคนดีสู่สังคมที่กล่าวถึงนี้มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ประชาชนอาจขาดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการนี้ และท้ายที่สุดก็ยังมีอคติต่อผู้ต้องขังและบุคคลพ้นโทษอยู่ต่อไป ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาครัฐต้องเร่งสื่อสารกับประชาชนเพื่อมุ่งเปลี่ยนอคติที่ประชาชนมีต่อบุคคลพ้นโทษด้วย

อคติเดิมในสังคม ในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษ บ่อยครั้งมักกล่าวถึงความเชื่อเดิมที่คนในสังคมมีต่อบุคคลพ้นโทษ เช่น “เพื่อกระตุ้นให้สังคมได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ภาพลักษณ์ และความรังเกียจที่มีต่อผู้พ้นโทษ” (สยามรัฐ 8 พ.ย. 2556) “วันหนึ่งหากได้รับอิสรภาพขึ้นมา ทัศนคติที่คนข้างนอกมองก็ยังคงเดิมไปด้วยอคติ” (มติชน 14 มี.ค. 2556) ตัวอย่างทั้งสองแสดงให้เห็นว่าสังคมมีความเชื่อด้านลบต่อบุคคลพ้นโทษอยู่ การที่อคติเหล่านี้มีอยู่ในสังคมจึงอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษ ปรากฏวาทกรรมบางส่วนที่สื่อภาพตัวแทนด้านลบ โดยที่ผู้ส่งสารอาจไม่รู้ตัว

วาทกรรมอื่นที่แข่งขันกับวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษ จากสถิติการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่กระทำผิดตั้งแต่ครั้งที่ 2-5 สํารวจเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2559 พบว่า มีนักโทษที่กระทำผิดซ้ำถึงร้อยละ 23.74 (กองแผนงานกรมราชทัณฑ์ 2559) เมื่อสังเกตวาทกรรมข่าวอาชญากรรมที่มีบุคคลพ้นโทษเป็นผู้กระทำผิดซ้ำ ทั้งจากหนังสือพิมพ์และสื่ออื่นๆ พบว่า มีแนวโน้มจะได้รับความสนใจจากผู้รับสารมากกว่าข่าวเชิงบวก เนื่องจากอาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมตรงกับคุณสมบัติหนึ่งในกรอบคุณค่าของข่าว (news values) ดังคำอธิบายที่ว่า “ปัญหาสังคมถือเป็นเรื่องผลกระทบ (consequence or impact) หรือเหตุการณ์ที่อาจมีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก เป็นลักษณะที่มีความสำคัญและน่าสนใจ มีคุณค่าพอที่จะเป็นข่าวได้” (สมสุข หินวิมาน, ศิริมิตร ประพันธ์ธรรณกิจ, ภัทธีรา สารารบรวิรักษ์, อารดา ครุจิต, กรรณิกา รุ่งเจริญพงษ์ และกุลนารี เสือโรจน์,

2557, น. 91-92) ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ชาวอาชญากรรมที่มีบุคคลพ้นโทษเป็นผู้กระทำผิดซ้ำ เป็นวาทกรรมชุดสำคัญที่แข่งขันกับวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษ และเป็นปัจจัยสำคัญมีผลต่อการแฝงภาพตัวแทนด้านลบของบุคคลพ้นโทษในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษด้วย นอกจากนี้ในสังคมไทยยังมีวาทกรรมอีกชุดหนึ่งที่อาจแข่งขันอยู่กับวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษ ได้แก่ วาทกรรมข่าวเกี่ยวกับความล้มเหลวในการจัดการเรือนจำ โดยมากมักมีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตในเรือนจำ การลักลอบค้ายาเสพติดในเรือนจำ ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า มีอิทธิพลต่อบุคคลพ้นโทษโดยตรง เนื่องจากวาทกรรมชุดนี้ทำให้สังคมได้รับรู้ความล้มเหลวในการ “เปลี่ยน” ผู้กระทำผิดให้เป็นคนดี เมื่อกระบวนการเปลี่ยนไม่มีประสิทธิภาพย่อมเกิดคำถามและความเคลือบแคลงต่อตัวบุคคลที่ผ่านกระบวนการเหล่านั้นว่า บำบัดฟื้นฟูมาอย่างดีแล้วหรือไม่

กล่าวโดยสรุป วาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษมีวัตถุประสงค์หลักคือการสื่อสารกับสังคมเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคลพ้นโทษ ซึ่งมีนโยบายคืนคนดีสู่สังคมและแนวคิดเรื่องความเมตตาการุณา เป็นปัจจัยหลักที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษด้านบวก นอกจากนี้ยังมีประเด็น อดีตเดิมที่สังคมมีต่อบุคคลพ้นโทษ ปัญหาในกระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง ประกอบกับวาทกรรมข่าวอาชญากรรมที่มีบุคคลพ้นโทษเป็นผู้กระทำผิดซ้ำ ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่กำกับให้ผู้ผลิตวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษ ไม่ได้เสนอเฉพาะภาพตัวแทนด้านบวกของพวกเขาเท่านั้น แต่กลับแฝงภาพด้านลบไปพร้อมกัน โดยที่ผู้ส่งสารอาจจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม

เมื่อผู้ส่งสารอยู่ในสถานภาพที่น่าเชื่อถือได้ส่งสารหรือความคิดบางอย่างเกี่ยวกับบุคคลพ้นโทษไปยังผู้รับสารย่อมมีผลต่อความคิดของผู้รับสาร การสื่อภาพตัวแทนของบุคคลพ้นโทษในเชิงบวกอาจทำให้ผู้รับสารเกิดทัศนคติเชิงบวกหรือคลายอคติเดิมลงได้ ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสารในวาทกรรมชุดนี้ แต่ผลการศึกษากลับพบว่า มีรูปภาพจำนวนมากที่สื่อภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษด้านลบไปพร้อมกัน ย่อมทำให้อคติเดิมที่มีต่อบุคคลพ้นโทษยังคงอยู่ต่อไป และ

วัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสารที่มีต่อบุคคลพันโทก็อาจจะไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

9. สรุป

บทความนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนของบุคคลพันโทในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

ผลการศึกษาพบกลวิธีทางภาษาได้แก่ การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำ การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบขัดแย้ง การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กันแบบเหตุ-ผล การใช้อุปลักษณ์ การใช้มูลบท การอ้างคำกล่าวบุคคลพันโท การอ้างคำกล่าวบุคคลที่น่าเชื่อถือ และการใช้สบท เพื่อสื่อภาพตัวแทนด้านบวก ได้แก่ บุคคลพันโทเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูทักษะอาชีพอย่างดี บุคคลพันโทเป็นผู้กลับตัวกลับใจแล้ว บุคคลพันโทบางส่วนไม่ได้กระทำผิดโดยสันดาน และบุคคลพันโทบางส่วนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ขณะเดียวกันก็สื่อภาพตัวแทนด้านลบด้วย ได้แก่ บุคคลพันโทเป็นผู้ด้อยโอกาสที่สังคมไม่ยอมรับและประสบปัญหาการดำเนินชีวิต บุคคลพันโทเป็นผู้มีแนวโน้มจะกระทำผิดซ้ำ บุคคลพันโทเป็นผู้มีประวัติการกระทำความผิด บุคคลพันโทเป็นผู้ผ่านกระบวนการบำบัดฟื้นฟูที่ไม่มีประสิทธิภาพ และบุคคลพันโทเป็นบุคคลที่น่าหวาดกลัว

วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมที่มีอิทธิพลต่อการผลิตวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทที่สำคัญ คือ วัตถุประสงค์ของนโยบายคืนคนดีสู่สังคม ที่มุ่งสื่อสารเพื่อให้สังคมเกิดการยอมรับ และลดอคติเดิมที่มีต่อบุคคลพันโท ปัจจุบันจึงสัมพันธ์กับภาพตัวแทนด้านบวกของบุคคลพันโท ส่วนวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนบุคคลพันโท ได้แก่ นโยบายคืนคนดีสู่สังคม และแนวคิดเรื่องความเมตตากรุณา ซึ่งสัมพันธ์กับภาพตัวแทนด้านบวก อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง

ที่ทำให้ภาครัฐต้องเร่งสื่อสารเพื่อเปลี่ยนทัศนคติของสังคมที่มีต่อบุคคลพ้นโทษ ให้มีทิศทางดีขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็กระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบุคคลพ้นโทษด้วย ส่วนอคติเดิมในสังคมประกอบกับการเสนอวาทกรรมอื่นที่แข่งขันกับวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษ ได้แก่ ขบวนการกระทำผิดซ้ำของบุคคลพ้นโทษ และข่าวความล้มเหลวของกระบวนการในเรือนจำถือเป็นปัจจัยที่มีส่วนทำให้วาทกรรมสนับสนุนบุคคลพ้นโทษสื่อภาพตัวแทนของบุคคลพ้นโทษในด้านลบ

ภาพตัวแทนบุคคลพ้นโทษด้านบวกดูเหมือนจะเป็นความตั้งใจออกใบรับรองให้บุคคลพ้นโทษโดยผู้ส่งสาร ที่พยายามเลือกขั้วเน้นรูปภาพที่สื่อคุณลักษณะด้านบวกเพื่อสร้าง “การยอมรับ” บุคคลพ้นโทษให้เกิดในสังคม แต่อย่างไรก็ตามในขณะที่ผู้ส่งสารพยายามสร้างการยอมรับนั้นกลับมีปัจจัยบางอย่างที่ทำให้สารที่กล่าวถึงบุคคลพ้นโทษ แฝงด้วยรูปภาพจำนวนหนึ่งที่เต็มไปด้วยอคติต่อพวกเขา โดยที่ผู้ส่งสารอาจจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อสารเหล่านี้ได้ส่งต่อไปยังสังคมวงกว้าง จึงกลายเป็นการผลิตซ้ำอคติเดิมที่ผู้ส่งสารพยายามทำลายให้คงอยู่ และท้ายที่สุดก็ทำให้ความพยายามที่จะสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับต่อบุคคลพ้นโทษก็อาจจะไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์. (2559). สถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง.
สืบค้นจาก <http://www.correct.go.th/recstats>.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2542). หน้าที่ของอุปลักษณะจากมุมมองผู้พูดภาษาไทย.
วารสารภาษาและวรรณคดีไทย 16, 249–286.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์:
แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่
ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิวาพร เดชมณี. (2560). การกลับใจของผู้พ้นโทษผ่านทางการใช้ชีวิตในบ้านกึ่งวิถีแนวคริสต์:
ศึกษากรณีบ้านกึ่งวิถีบ้านพระพรของมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มนตรา งามวาจา. (2555). แนวทางการพัฒนาการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดหลังปล่อย.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม และณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2551). การเมืองคือการรักษาโรค:
มโนอุปลักษณะที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณะของนักการเมืองไทย.
วารสารภาษาและวรรณคดีไทย 25, 132–157.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.
กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ศิริพร ภักดีผาสุข. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมา
ศึกษาภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการคณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2556).
รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการคืนคนดีสู่สังคม.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- สมสุข หินวิมาน, ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ, ภัทธีรา สารากรบริรักษ์, อารดา ครุจิต,
กรรณิกา รุ่งเจริญพงษ์ และกุลนารี เสือโรจน์. (2557). ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุ
และโทรทัศน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธิภา โลจายะ. (2554). การยอมรับเข้าทำงานของผู้บริหารต่อผู้พ้นโทษหญิง
ที่ได้รับการฟื้นฟู: ศึกษากรณีโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เสนาะ เจริญพร. (2548). ผู้หญิงกับสังคมในวรรณกรรมไทยยุคทองสุขุ. กรุงเทพฯ: มติชน.

- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge, England: Polity Press.
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. London, England: Longman.
- Fowler, R. (1991). *Language in the news discourse and ideology in the press*. London, England: Routledge.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphor we live by*. Chicago, IL: Chicago University Press.
- Mey, J. (1993). *Pragmatics: An introduction*. Oxford, England: Blackwell.